Natuurvereniging Mark en Leij

Mark Leij Nieuwsbrief

jaargang 23, nummer 89 Lente Maart 2019

20 maart verkiezingen provincie en waterschap stem voor natuur, klimaat en duurzaamheid!

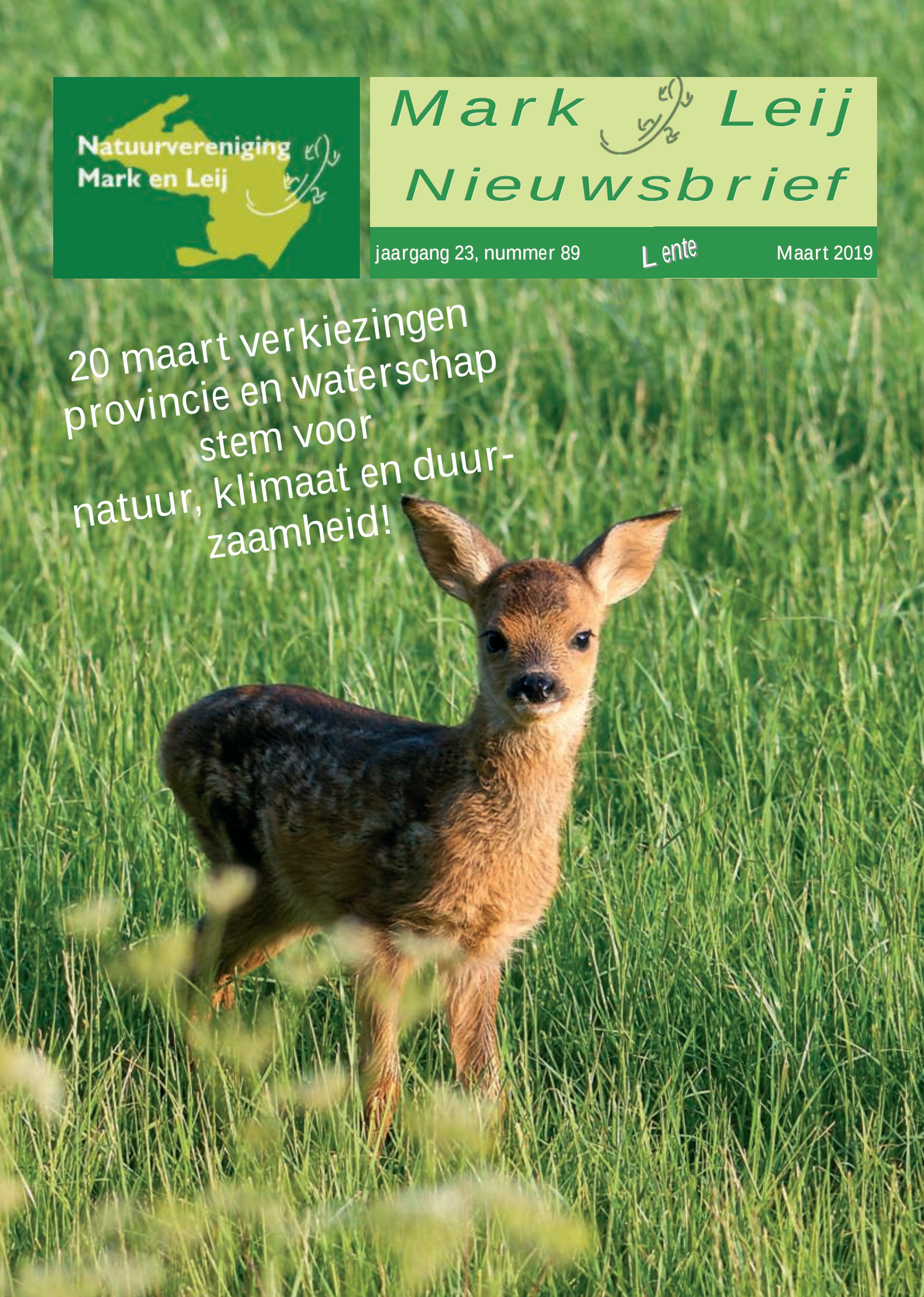

NATUURVERENIGING MARK & LEIJ

Opgericht op vrijdag 18 april 1997

De natuurvereniging streeft de volgende doelstellingen na:

- ✓Het beschermen, versterken en uitbreiden van de natuur en cultuurhistorische waarden van het landschap in en rond het gebied van de gemeenten Alphen-Chaam en Baarle, in de ruimste betekenis;
- ✓Het beschermen en verbeteren van de leefomgeving in dit gebied voor mensen, flora en fauna en het historisch erfgoed;
- ✓Het vergroten van de kennis van de natuur- en landschapswaarden in dit gebied en het verbreiden van deze waarden en kennis onder een zo breed mogelijke bevolking.

voorzitter:	Wim Gijzen
secretaris:	vacant
penningmeester:	Jan Meesters
website:	*www.markenleij.nl*

Aanmelden per mail, *penningmeester@markenleij.nl*, of schriftelijk bij het secretariaat, Dorpsstraat 27, 4861 AA Chaam, dan sturen wij een aanmeldformulier. Lidmaatschap **€ 17,00 per** jaar.

De "Mark & Leij Nieuwsbrief" is het verenigingsblad van de natuurvereniging Mark & Leij en verschijnt vier maal per jaar.
Overname van artikelen is enkel toegestaan na toestemming van de redactie.

redactie:	Jan Vermeulen, Joost van den Ouweland, John van Raak, Wim Goverde
hoofdredactie:	Sandra Reijnders (*redactie@markenleij.nl*)
reproductie:	Drukkerij Em. De Jong b.v.
oplage:	380 exemplaren

Voorpagina: reekalf
Foto: Harrie Timmermans

In deze nieuwsbrief:

Natuurvereniging Mark & Leij colofon 2
In deze nieuwsbrief 2
Natuuragenda 3
Lezing Ondergronds gezwam 4
Fotocafé 4
Vissenwerkgroep 4
Voorlichting over het Chaamse Bos 5
Column van de voorzitter 6
Wandelingen met gids 6
Resultaten nationale tuinvogeltelling 7
Als snelweg en beek elkaar kruisen 8
M&L gaat voor versterken biodiversiteit 10
Steun ministerie voor plannen Markdal 13
Even voorstellen: nieuwe boswachter 14
Nieuwe borden Merkske 15
Vuurwants 15
Kopijdata en nieuwsbrieven 15
Uitgelicht 16
Nieuws uit het Markdal 18
Nieuwe SOVON vogelatlas uit 20
Ridder Jeroen 21
Letterzetter in fijnspar 22
Nieuwjaarsquiz 2019 22
Wintertellingen vleermuizen 23
Terugblik Verliefd op de Chaamse Beek 24
Ha lezers 25
Waarnemingen in de streek 26
Fotocollage 32

sinds 1865 een begrip
café-restaurant
Bellevue
Dorpsstraat 27, 4861 AA Chaam
☎ 0161 491215

FSC www.fsc.org
MIX
Papier van verantwoorde herkomst
FSC® C129563

Koninklijke Drukkerij Em. de Jong
Visweg 8, Postbus 8, www.emdejong.nl
5111 HJ Baarle-Nassau, 5110 AA Baarle-Nassau, drukkerij@emdejong.nl
NL 088-665555, Fax 013-5079100, B 014-690324

Natuuragenda

MAART				
15	vrijdag	20:00	Algemene Ledenvergadering	Bellevue
22	vrijdag	20:00	lezing "Ondergronds gezwam", Marc Siepman	Bellevue
26	dinsdag	20:00	Algemeen Bestuur	Bellevue
28	donderdag	19:30	fotocafé, thema lente	Bellevue
30	zaterdag	09:00	werkgroep beheer	marktplein Chaam (Wouwerdries)
APRIL				
9	maandag	19:30	vissenwerkgroep	kerk Ulicoten
14	zaterdag	10:00	wandelen Patersmoer-Elsakker, Henk Martens	Patersmoer Goudbergseweg
17	vrijdag	20:00	voorlichting Chaams Bos, Staatsbosbeheer	Bellevue
22	maandag	19:30	vissenwerkgroep	jeroen-stoutjesdijk@hotmail.com
MEI				
1	woensdag	20:00	Algemeen Bestuur	Bellevue
6	maandag	19:30	vissenwerkgroep	jeroen-stoutjesdijk@hotmail.com
16?	donderdag	19:30	fotocafé, thema tegenlicht	Bellevue
17	vrijdag	20:00	kopijdatum nieuwsbrief	redactie@markenleij.nl
20	maandag	19:30	vissenwerkgroep	jeroen-stoutjesdijk@hotmail.com
JUNI				
3	maandag	19:30	vissenwerkgroep	jeroen-stoutjesdijk@hotmail.com
17	maandag	19:30	vissenwerkgroep	jeroen-stoutjesdijk@hotmail.com
19	woensdag	20:00	Algemeen Bestuur	Bellevue
30	zondag	10:00	wandelen Bleeke Heide, Johan Schaerlaeckens	marktplein Chaam
?	zondag	10:00	M&L fietsdag	marktplein Chaam

Lezing “Ondergronds gezwam”

De bijzondere eigenschappen van de bodem onder een voedselbos

Tekst en afbeeldingen: Marc Siepman

Een gezond voedselbos is zeer goed bestand tegen extreem weer, maar daarvoor is een gezonde bodem doorslaggevend. Alle problemen die bij eenjarige teelt horen, zoals erosie, uitspoeling van nitraten, biodiversiteitverlies, holle calorieën, CO2-uitstoot, ziekten, plagen, droogtegevoeligheid, verslempen, enzovoorts, kan je opvangen door te werken met vaste gewassen. Voedselbossen zijn dan ook een geweldige aanvulling op andere voedselproductiesystemen, waardoor er nog veel meer diversiteit komt.

Deze lezing gaat over het onzichtbare deel van een voedselbos: de bodem, het kloppend hart van elk bos. Die bodem is heel anders dan die van een moestuin. We kijken onder andere naar het fantastische werk dat schimmels, bacteriën, protozoa, muizen, mollen, insecten, wormen, larven en al die andere beestjes voor ons doen. Over successie, fotosynthese, het klimaat, water, enzymen, stikstof, fosfaat en alle andere voedingsstoffen – maar vooral over vertrouwen op complexiteit. Want hoe harder we werken en symptomen bestrijden in een voedselbos, hoe slechter het ermee gaat. We moeten erop leren te vertrouwen dat de natuur meer ervaring heeft dan wij.

Lezing
Ondergronds gezwam

Marc Siepman

Vrijdag 22 maart
20:00 uur

Bellevue
Chaam

Tekst: Liek van Engelen

*We houden als Mark & Leij om de maand een **‘fotocafé’. Deze avonden zijn bedoeld voor àlle leden van Mark & Leij, dus een openbare Mark & Leij aangelegenheid.***

Ieder Mark & Leij-lid die het leuk vindt om te fotograferen is welkom. Het maakt niet uit waarmee je de foto gemaakt hebt. Smartphones maken tegenwoordig ook hele goede foto’s.

Fotocafé
Neem je foto’s mee op
een USB stick

28 maart,
thema voorjaar

Tekst: Jeroen Stoutjesdijk

We starten dit jaar met vissen op maandagavond 9 april in ‘t Merkske. Verzamelen om 19.30 u bij de kerk in Ulicoten. Vervolgens in principe iedere twee weken. Zin om een keer mee te gaan: stuur mij even een mailtje:
jeroen-stoutjesdijk@hotmail.com
of bel even voor details over plek en tijd: *06-40623352.*

Start
vissenwerkgroep

9 april
19.30 uur
Kerk Ulicoten

jeroen-stoutjesdijk@
hotmail.com
06 40623352

Voorlichting over het Chaamse Bos

Tekst: werkgroep externe contacten

De voorlichting wordt gegeven door Staatsbosbeheer en de gemeenten Alphen-Chaam en Gilze en Rijen. Mark & Leij is gastheer.

*De komende jaren gaat er veel veranderen in het Chaamse Bos. Mark & Leij heeft Staatsbosbeheer en de gemeenten Alphen-Chaam, Gilze en Rijen bereid gevonden uit te leggen wat al deze veranderingen inhouden. De avond is toegankelijk voor alle belangstellenden. Hieronder een be-**knopt overzicht van alle thema's** die aan bod zullen komen en op welke vragen een antwoord gegeven zal worden. Let op: Dit is een voorlichtingsavond en geen inspraakavond.*

- Er ligt een (voor)ontwerp voor een te ontwikkelen luxueus Wellness centrum: met daaraan gekoppeld een Natuurpoort. Wat betekent dit voor de zonering van het Chaams Bos? De ondernemer en de gemeente hebben, via een info-avond, al gecommuniceerd over de verdere invulling van het plan;
- Er wordt een fietsallee aangelegd: Waar komt deze te liggen? Komen er dwarsverbindingen naar de dorpskernen en horecabedrijven? Hoe is straks de fietsverbinding met Breda en Baarle-Nassau? Hoe breed zijn de fietspaden en de bermen? Wat gebeurt er met de huidige geasfalteerde fietspaden en wegen zoals de Huisdreef en de Slingerdreef? Wie betaalt de fietsallee en wie heeft deze in onderhoud? Hoe lang duurt de realisering? Wat is de invloed van de fietsallee op de totale zonering van het bos?
- De zonering zal veranderen: Welke paden zijn straks nog toegankelijk? Welke zijn gemarkeerd? Komt er ook een mountainbike-route? Waar liggen de overblijvende parkings? Blijft het natuurbos bestaan? Waar komt het hondenlosloopgebied? Waar liggen de beschermde, niet toegankelijke delen van het bos? Neemt de verstoring in het gebied straks toe of af?
- Een ander Hydrologisch Plan: Een slim hydrologisch plan moet er straks voor zorgen dat het water straks op de goede plaatsen vastgehouden wordt en niet overal tot op het maaiveld komt. Wat zijn de gevolgen voor wandelaars en fietsers? Blijft het bos even nat of wordt het (te) droog? Is een ander hydrologisch plan straks in strijd met het Chaamse Beken akkoord? Blijven de inzijggebieden in stand? Wat gebeurt er met het waterpeil van het Ossengoor en de aangrenzende wandelpaden?
- De houtproductie: Voldoet de houtproductie aan het FSC-keurmerk? Wat doet Staatsbosbeheer met de opbrengst? Hoe houdt men bij de houtproductie voldoende rekening met de natuurwaarden van het bos en met de aanwezigheid van zeldzame dier- en plantensoorten? Blijven er voldoende oude bomen staan? Is de bosverjonging natuurlijk of aangeplant? Wat zijn de gevolgen voor de bospaden i.v.m. het transport? Neemt de co2-uitstoot toe of af? Hoe speelt Staatsbosbeheer in op de klimaatverandering?
- Bescherming, Beleving, Benutting zijn de drie thema's van Staatsbosbeheer: Hoe is straks de verhouding tussen deze drie uitgangspunten in het Chaamse Bos? Gaat de natuurwaarde voor- of achteruit? Is er straks nog voldoende rust, ruimte en vrijheid? Kortom: wat zijn de gevolgen voor de natuur en de fietsende en wandelende recreant?

Voorlichting
Chaams Bos

woensdag
17 april,

20.00 uur
Bellevue Chaam

Terrein voormalig weidebad, foto Joost van den Ouweland

Column van de voorzitter

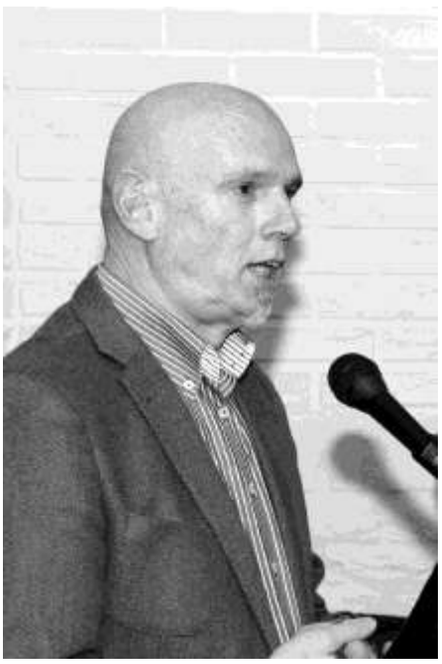

Wim Gijzen, foto Wim Goverde

Tekst: Wim Gijzen, voorzitter

Welk een luxe; om elk kwartaal al je bedenkingen en overwegingen te mogen opschrijven in een column, zodat de leden en belangstellenden het kunnen lezen. Luxe, maar ook een verantwoording!

Allereerst graag uw aandacht voor al onze netwerkcontacten. We onderhouden afgelopen tijd heel veel contacten met alle denkbare partners of actoren. Soms zijn dat partijen waar we een flink robbertje mee te stoeien hebben en een andere keer zijn het instanties waar we graag mee brainstormen over wat wij belangrijk vinden. Iedere instantie heeft eigen belangen en doelstellingen, maar als men daarbij 'de natuur' vergeet (of niet belangrijk lijkt te vinden), komen wij daarvoor op. Soms als advocaat en soms als officier van justitie. We schuwen 'de strijd' niet, maar het uitgangspunt is 'een goed gesprek' en andere overtuigen van het ecologisch belang. Wat dat betreft zijn we, middels onze commissie Externe contacten, een goed netwerk aan het opbouwen.

U begrijpt dus al, dat we verder gaan dan alleen het behoud van natuur. We strijden ook voor schoon (oppervlakte)water, voor terugdringen van vervuilingen, aandacht voor duurzaamheid, aandacht voor ecologische plannen enzovoorts. We trekken regelmatig samen op met onze buren in Gilze Rijen (de NLGR) en willen ook met hen samen lid worden van het Natuurplein de Baronie. Samenwerken is logisch, omdat de gemeenten Alphen-Chaam en Baarle-Nassau in ons verzorgingsgebied nauw samenwerken met Gilze Rijen in de ABG-samenstelling. Dan ligt het voor de hand om samen te werken, mede omdat we dan sterker staan.

Wat de Duurzaamheidsvisie van de ABG-gemeenten betreft, willen wij ook graag biodiversiteit er aan toevoegen. De ABG heeft nu drie speerpunten benoemd: het klimaat, de circulaire economie en energie. Wat mij betreft zijn deze zaken voor ons, als lokale vereniging, maar ook als ABG, slechts beperkt van belang. Het is een mondiale kwestie en daar kan zo'n kleine nederzetting ('*…klein dorpje in Gallië…*') weinig voor uitrichten. Zeker wat het klimaat betreft. Wat niet wegneemt, dat de gemeenten een opdracht van hogerhand hebben, om 'iets met energie' te doen en dat wij dan weer meedenken. Natuurlijk zijn we tegen grote zonneweides, maar vóór zoveel mogelijk alle daken benutten voor zonnepanelen. En wat mij betreft: geen grote windmolens aan onze horizon.

Maar we willen wel graag een horizon verleggen en verbreden; we vragen graag ieders aandacht voor alles wat leeft, groeit, bloeit en ons altijd weer boeit.
Ik wens u een mooi voorjaar.

Wandelingen met gids

14 april
Henk Martens
Patersmoer,
Strijbeeksebeek,
Elsakker
10.00 uur verzamelen:
Patersmoer
Goudbergseweg

30 juni
Johan Schaerlaeckens
Bleeke Heide
10.00 uur verzamelen:
Marktplein Chaam

15 september
Jack Govaerts
Bootjesven
Halsche Beemden
10.00 uur verzamelen:
Parkeerplaats
Castelreesche Heide

Houd verder uw mailbox in de gaten, want er zouden zomaar, ineens, plotsklaps nog wandelingen bij kunnen komen!

Foto Liek Van Engelen-Pedroli

Resultaten nationale tuinvogeltelling 2019

Tekst: Joost van den Ouweland
Foto: Harrie Timmermans
Bron: Vogelbescherming

Het gaat ietsjes beter met de merel maar we zijn er nog niet.

Landelijk gezien is de merel in de tuinvogeltelling van 2019 inmiddels weer gestegen van plaats vijf in 2018 naar plaats vier nu. Dus hij zit nog steeds niet bij de top drie, zoals dat voor 2016 steeds het geval was.
In de provincie Noord-Brabant komt de merel op plaats zes en in Baarle-Nassau en Alphen-Chaam slechts op de achtste plek. Ook in mijn eigen tuin zie ik wel merels maar lang niet de aantallen van voor de uitbraak van het usutu-virus. Dus: nog geen reden om de vlag al uit te hangen.

Top drie
De top drie in de nationale telling is:

1.huismus
2.koolmees
3.vink

In de gemeente Alphen-Chaam wisselen nummer één en twee van plaats en verdringt de kauw de vink van de derde plaats.

Alle resultaten kunt u vinden op de site: *www.tuinvogeltelling.nl*

Tips?
Tips ontvangen hoe u de merel kunt helpen? Kijk dan op:

www.tuinvogeltelling.nl/merel.

Nationale telling

1	Huismus	204352
2	Koolmees	153296
3	Vink	114450
4	Merel	90496
5	Pimpelmees	88397
6	Kauw	81027
7	Turkse tortel	59997
8	Houtduif	52807
9	Roodborst	51087
10	Ekster	49665

Telling Alphen-Chaam

1	Koolmees	186
2	Huismus	182
3	Kauw	148
4	Vink	146
5	Turkse tortel	112
6	Houtduif	90
7	Pimpelmees	89
8	Merel	74
9	Groenling	64
10	Roodborst	63

Telling Baarle-Nassau

1	Huismus	181
2	Koolmees	143
3	Vink	122
4	Pimpelmees	80
5	Turkse tortel	79
6	Houtduif	62
7	Kauw	59
8	Merel	57
9	Zwarte kraai	46
10	Ekster	46

Als snelweg en beek elkaar kruisen

Tekst en foto's: Joost van den Ouweland

Onlangs kwamen Sandra Reijnders, in een vorig leven werkzaam bij waterschap Mark en Weerijs, en ik te spreken over het prachtig gebied rond de Princenhoeve. Misschien een idee om daar een artikel over te schrijven. Het is een brede groene waterader, niet ver buiten het werkgebied van onze natuurvereniging. Het gebied begint tussen Overa en Effen, ten zuidwesten van Breda. De plek waar de Aa of Weerijs en de A16 elkaar kruisen. In een brede zone volgt het gebied de beek Aa of Weerijs naar Breda en loopt zelfs door tot in de wijk Boeimeer. Sandra moest daardoor terugdenken aan de start van het plan Trippelenberg en er ontstond een verhaal over deze groen-blauwe long.

Inpassen snelweg

Het was ongeveer eind 2002 toen Sandra namens waterschap Mark en Weerijs betrokken was bij het landschappelijk inpassen van de nieuwe hogesnelheidslijn (HSL) en de verbrede A16. Een stukje grond tussen Overa en Effen aan weerszijden van de snelweg, aan de oostelijke oever van de Aa of Weerijs, was beschikbaar. Het was ruim 100 meter breed en een kleine kilometer lang. Op haar voorstel is er een meander (slingerende beekomleiding) in het perceel gekomen van circa 500 meter lengte. Meanders zorgen voor stroming en werveling, waardoor er meer zuurstof in het water komt en het beekmilieu beter wordt voor stroom-minnende organismen.

Uitvoeren landinrichting

Tijdens het ontwerpproces werd ontdekt dat er stroomafwaarts meer gronden langs de beek beschikbaar waren en dat het waterschap hier een aantal percelen bezat. Daarnaast was er op de plankaart van de herinrichting Weerijs, ook benedenstrooms, een meanderende beek ingetekend tussen de Aa of Weerijs en het bosje Trippelenberg, lopend tot de Dr. Batenburglaan. Ook had de herinrichting Weerijs geld gereserveerd voor deze meanders. Een grote kans om een lang groenblauw lint haalbaar en betaalbaar te realiseren. Voor het jaarlijkse internationale evenement Breda Hippique werden zelfs doorwaadbare plaatsen in het plan voorgesteld, zodat het afgelegen deel van de marathon hier gewoon door kon blijven gaan. Later is om andere redenen dit evenement toch naar elders verhuisd.

Onderbemaling eruit

Dat was nog niet alles. Nog verder benedenstrooms, tussen de Dr. Batenburglaan en de zuidelijke rondweg (Graaf Engelbertlaan), lag de Aa of Weerijs strak ingeperkt tussen twee hoge kaden. Aan de westkant lagen een extensief begraasd natuurterreintje en een kantorencomplex. Deze terreinen werden bemalen. Het natuurterreintje was van de gemeente Breda. Nu is het bemalen van een natuurterrein niet zinnig, dus het voorstel was om de westelijke kade te verleggen naar de westkant van het natuurterrein. Zo kon de helft van het bemalinggebied vervallen. Dat is niet alleen goed voor de natuur, maar het bespaart ook energie en stroomkosten voor het waterschap. Ook werd er zo plaats gemaakt voor nog meer meanders. Voor de Galloway runderen die er graasden is aan de rand een hoogwatervluchtplaats gemaakt.

Wind mee

Door de bovenstaande plannen te combineren, ontstond een plan voor een groen-blauw lint van ongeveer drie kilometer tot de rand van de stad Breda. Een plan dat voorzag in vele behoeften van vele organisaties en dat mocht rekenen op financiële bijdragen. Het voorstel ging naar

het waterschapsbestuur en kreeg de volledig wind mee kreeg. Het toenmalig diensthoofd Jan van Hal (later wethouder in Etten-Leur) was direct enthousiast en er was net een nieuwe voorzitter in het waterschapsbestuur, Jef Coppens, die graag nog een verschil wilde maken voor de streek, voordat het waterschap opging in één groot West-Brabants waterschap.

Park erin

Vervolgens zijn alle zeilen bijgezet om ervoor te zorgen dat eind 2003 het gebied geopend kon worden. In 2004 zouden we immers onderdeel zijn geworden van waterschap Brabantse Delta. Er werd een ingenieursbureau in de hand genomen en dat heeft zeer voortvarend de plannen uitgewerkt. Het ingenieursbureau (Arcadis) kwam zelfs met een aanvullend idee voor nog een stapje verder stroomafwaarts. Voorbij de zuidelijke rondweg staat een stuw in de Aa of Weerijs en voorbij die stuw ligt het Zaartpark in de wijk Boeimeer. Ook hier kon de kade worden verlegd en kreeg de Aa of Weerijs nóg een halve kilometer de ruimte. Er kwam een serie vistrappen in de beek zelf, waardoor de stuw voortaan altijd open staat. Stroom-minnende vissen kunnen nu vrij de beek op en af zwemmen en hoeven nog maar kleine sprongetjes te maken om stroomopwaarts te komen. Tussen de verlegde kaden in het Zaartpark is nu een groot hondenloosloopgebied.

Groene haarvaten

Volgens Sandra weet ze na een sabbatical van een aantal jaren nu precies waar ze voor staat: groen tot in haar haarvaten en het beschermen van moeder aarde is haar missie. Toen vanuit de partij Water Natuurlijk de vraag kwam naar verkiezingskandidaten heeft ze zich dan ook direct aangemeld. Watersysteembeheer is haar kennisveld en natuur haar passie. Als bestuurslid bij natuurvereniging Mark & Leij zet ze zich al ruim zes jaar in voor de natuur. Daarnaast helpt ze bij het opzetten van het beheerplatform voor nieuwe natuur in het Markdal en geeft ze groene input aan de lokale politieke partij Gemeentebelangen Galder-Strijbeek-Ulvenhout AC (GSU). Volgens haar is het nu tijd om dit groter aan te pakken dan voorheen en recht te zetten wat er voor de natuur in het waterbeheer mis ging. Op 20 maart zijn de waterschapsverkiezingen. Met het doel om moeder aarde nog beter te kunnen dienen, stelt ze zich verkiesbaar voor Water Natuurlijk. Weliswaar op plaats 13 maar dat blijkt haar geluksgetal. Dat moet goed komen.

Eigen beheer

Vervolgens vertelt ze over de natte natuurparel die het Markdal gaat worden. Het plan Markdal is het topvoorbeeld van participatie: iedereen mag meedoen en in het planproces wordt zorgvuldig rekening gehouden met alle belangen. Het is een plan van, voor en door de streek. De vereniging Markdal heeft bereikt dat er ongeveer 250 hectare nieuwe natuur komt, waarin de Mark vrij gaat meanderen. Net als de planvorming, wordt ook het beheer voor een groot deel zelf gedaan. Om dat in goede banen te leiden wordt een beheerplatform opgezet. Daarin zitten ook de "klassieke" natuurbeherende instanties, want die hebben veel ervaring.

Andere snelweg, andere beek

En nu, ruim 15 jaar na de A16, gaat ook de A58 verbreed worden en de

A58 en de Mark kruisen elkaar. Het is dus een andere snelweg en een andere beek, maar deze keer is het een beek van een veel groter belang. De Aa of Weerijs is een diep liggende, vrij landbouwkundige, beek met een matige waterkwaliteit. De Mark heeft een veel betere waterkwaliteit en heeft veel hogere natuurpotenties. Hij heeft niet voor niets de planologische aanduiding Natte Natuurparel gekregen. Omdat Sandra in het Markdal meedraait, raakte ze onlangs betrokken bij het overleg tussen Rijkswaterstaat en de belangengroeperingen rond de Mark: het platform “Van A58 naar Beter”. Met lede ogen ziet ze toe hoe Rijkswaterstaat en de groeperingen in het Markdal elkaar het leven zuur maken. Wat zou de wereld mooi worden, als deze partijen de handen ineen slaan, werk met werk maken en zo de kansen pakken die er liggen voor het nog mooier inpassen van de A58 en de Mark. Met het oog op de komende nieuwe Omgevingswet, waarin de burger het veel meer voor het zeggen krijgt, zou je wensen dat Rijkswaterstaat leert van de respectvolle wijze waarop de Vereniging Markdal haar plan ontwikkelt. Het plan komt van binnenuit de samenleving en is zorgvuldig en met respect voor alle belangen vorm gegeven. Het is een plan om rekening mee te houden, aldus Sandra.

Mark & Leij gaat voor versterken biodiversiteit

Tekst: commissie Externe Contacten Mark & Leij

Na de herstart van de Werkgroep Externe Contacten circa twee jaar geleden, beginnen alle overleggesprekken langzaam maar zeker hun vruchten af te werpen. Dit alles was alleen mogelijk dankzij de aanwezige expertise in de werkgroep. We hebben vooral ingezet op het versterken van natuur en landschap en biodiversiteit in ons buitengebied. Ook de intentie van onze partners om hierin (beleidsmatig) samen met ons op te trekken, neemt toe. Hieronder een aantal voorbeelden van wat we de laatste maanden bereikt hebben. Met dank aan de gemeente Alphen-Chaam, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer (SBB), Waterschap Brabantse Delta en (last but not least) de Agrarische Natuurvereniging Baarle-Nassau.

Vlinderstrook Bleeke Heide

In het reservaat van de Bleeke Heide ligt een strook waar elk jaar veel en zeldzame soorten vlinders en libellen vliegen. Om vervilting van de ondergroei te voorkomen en de stroken aantrekkelijk te laten blijven, is afgesproken dat SBB, met een jaarlijks maairegiem, éénderde van de stroken maait (om zo overwinterende poppen en rupsen te sparen). Na drie jaar heeft zo de gehele strook een maaibeurt gehad. Onze werkgroep Externe Contacten (E.C.) heeft daartoe een werktekening ingediend bij SBB. Vrijwilligers van Mark & Leij (M&L) zetten het maaisel op een daartoe aangewezen plaats af en voeren eventuele aanvullende werkzaamheden uit. Met dank aan SBB.

Waterpolderven

Tijdens de landinrichting is een poel ('Waterpolderven') gegraven langs de noordelijke oever van de Tommelse Loop, grenzend aan de Zondereigense Baan. Het perceel is eigendom van waterschap Brabantse Delta. Tijdens recente M&L-observaties bleek dat de boomkikker zich in deze poel voortplant. Ook poelkikker en andere amfibieënsoorten zijn aangetroffen. Op verzoek van M&L gaat waterschap Brabantse Delta achterstallig onderhoud verrichten. Afgesproken is dat het waterschap iedere twee jaar ongeveer een kwart van de bomen/struiken afzet en het hout tussen de overige bomen plaatst om zo bramengroei te stimuleren. Het waterschap gaat komend najaar de oeverzone wat breder maken en gaat de vrijgekomen grond gebruiken om tegen de Elektriekbaan/Zondereigensebaan een walletje te maken. Ook zal het waterschap de ingang van de amfibieëntunnel opschonen en het raster herstellen. Met dank aan waterschap Brabantse Delta.

Waterpolderven, foto Frans Vermeer

Rettegebied wordt nog mooier en diverser

Natuurmonumenten heeft onze voorstellen overgenomen voor een beter beheer en een betere inrichting van het Rettegebied (Strijbeekse Heide). Mede dankzij de Rotary komt er een keverbank (als pilot) op een akker die Natuurmonumenten in eigen beheer heeft. Enkele houtwallen worden versterkt (dit in combinatie met de boomplantdag). Enkele weilanden worden vroeg gemaaid (vanaf begin mei tot juni), waarna het maaisel afgevoerd wordt. Dit komt de biodiversiteit ten goede. Een druk betreden doodlopend pad met zeldzame broedgevallen (blauwborst, kneu, putter, sprinkhaanzanger, spotvogel) wordt afgesloten. Op wat langere termijn wordt het boomkikkerbiotoop geoptimaliseerd. Dit vereist meer voorbereiding. Te zijner tijd neemt Natuurmonumenten contact op met onze experts hoe hun inrichtingsvoorstel te concretiseren.

Heideherstelmaatregelen op 't Zand nabij Alphen

M&L staat positief tegenover de maatregelen die de Bosgroep Zuid

wil uitvoeren op het Heideveldje dat M&L in beheer heeft en stelt het op prijs dat de Bosgroep M&L benaderd heeft voor overleg hierover. Het noordelijke perceel is hard toe aan de voorgestelde maatregelen die de Bosgroep wil uitvoeren. Daarnaast is M&L altijd voorstander geweest om de heideveldjes in 't Zand via corridors met elkaar te verbinden. Daarbij hoort ook een beheerplan. Ook de indertijd aangelegde zachte overgang van bos naar hei aan de noordkant van het door ons geadopteerde heideveldje, dient te worden onderhouden door het af en toe gericht verwijderen van een deel van de opslag. De aanwezigheid van een rode-lijstsoort als de bruine eikenpage maakt de noodzaak tot het plegen van onderhoud (= het ontwikkelen van kleinschalig eikenhakhout en braamstruweel) nog groter.

Agrarisch natuurbeheer Bleeke Heide

Het door SBB uitgevoerde akkerbeheer heeft een positieve uitstraling tot buiten het reservaat. Samen met de betreffende agrariërs, de Agrarische Natuurvereniging Baarle-Nassau en de gemeente Alphen-Chaam proberen we ook buiten het reservaat agrarisch natuurbeheer van de grond te krijgen, om zo uitstervende akkervogels en insecten een nieuwe kans te geven. Zo zal (met M&L als initiatiefnemer) de huidige faunastrook verbreed worden tot bijna 30 meter met een afwisseling van respectievelijk een bloemenrand, een 3 meter brede keverbank tussen de bloemenranden, een veldleeuwerikrand (9 meter) en nog een, eenmalig in te zaaien, veldleeuwerikrand. Op het eind hiervan (richting reservaat) komt een oppervlakte van 3,5 ha luzernevelden met daartussen faunastroken. Op een andere plaats in het gebied komt nog een soortgelijke 3,5 ha agrarisch natuurbeheer, alsmede een veldleeuwerikrand van 9 meter breed. Aangezien

Pestvogels. foto Harrie Timmermans

(nog) niet alles onder de huidige subsidieregelingen valt, betaalt de gemeente Alphen-Chaam (A.C.) ter overbrugging 300 euro mee. Dit zegt alles over de intentie van de gemeente A.C. om samen met ons aan het herstel van de biodiversiteit te werken. Deze combi van randen is redelijk uniek in Brabant en ligt exact op de plaats waar nog altijd veldleeuweriken, patrijzen, graspiepers, kwartels en gele kwikken gezien en gehoord worden. In de toekomst proberen we dit alles nog breder in het gebied uit te rollen. Daarbij is de vrijwillige medewerking van de agrariërs onontbeerlijk. Met dank aan alle betrokken partijen.

Wellnesscentrum en Natuurpoort

M&L en de Brabantse Milieufederatie (BMF) hebben een zienswijze ingediend tegen het Voorontwerpbestemmingsplan 'Boswachterij Chaam'. Op uitnodiging van de ondernemers, de gemeente en SBB hebben de BMF– en M&L-vertegenwoordigers deze zienswijze en de gemeentelijke reactie daarop besproken tijdens een overleg op woensdag 20 februari. Alle betrokken partijen waren aanwezig. Allereerst hebben we aangegeven dat ee dergelijk megacomplex met een parkeerplaats van bijna 700 plaatsen zich niet verhoudt tot het Cittaslow gedachtengoed. We zijn kritisch, hebben waardering dat we erbij betrokken worden en denken, vanuit onze doelstellingen, constructief mee. We hebben aangegeven dat er onderling, samenhangende plannen moeten komen voor het gehele Chaamse Bos (= 1300 ha). Ondanks de aantoonbaar goede wil van de ondernemers hebben de Wellness en de Natuurpoort nogal een impact op het Chaams Bos. Niet alleen qua natuur en landschap maar ook wat betreft infrastructuur, beslag ruimte, licht, geluid, drukte, verstoring, etc.

Wij hebben nogmaals benadrukt dat we graag een ruimtelijke visie zien waarin een gecombineerde uitvoering van concrete maatregelen leidt tot een aantoonbare verbetering van zowel de kwantiteit als de kwaliteit van het Na**tuurnetwerk het 'Chaamse Bos'**.

Graag zien we ook hoe voldaan wordt aan de compensatieregels. Met de Provincie zijn wij het eens dat de uit te voeren maatregelen nu te veel in de zin van 'mogelijkheden' beschreven worden en bovendien weinig concreet zijn. De initiatiefnemers, de gemeente en SBB gaan proberen ons voorstel te concretiseren waarna we met alle partijen nog eens aan tafel gaan zitten om dit 'concept-ontwerp' te bespreken. Het bestuur van M&L zal daarna beslissen of het met dit 'concept-ontwerp' kan leven.

Voorlichting Chaams Bos

Op grond van wat hierboven allemaal beschreven staat, hebben we de gemeenten en SBB gevraagd een voorlichting te verzorgen over wat er allemaal in het Chaams Bos te gebeuren staat. Deze is op woensdag 17 april om 20.00 uur in Bellevue. Zie elders in deze nieuwsbrief.

Duurzaamheidsvisie ABG-gemeenten

De ABG-gemeenten hebben ons gevraagd mee te denken bij hun op te stellen Duurzaamheidsvisie. Samen met de Natuur en Landschapsvereniging Gilze en Rijen (NLGR) hebben we onze zienswijze "Duurzaamheid" opgesteld en zowel mondeling als schriftelijk ingediend bij de ABG-gemeenten. Volgens de gemeenten kent '**Duurzaamheid'** drie kapstokken te weten: 1. energie, 2. klimaat en 3. (circulaire) economie. Het is ons (tot nu toe) niet gelukt om voor biodiversiteit een eigen kapstok te claimen. De toezegging *'Maar daar gaan we wel veel voor doen hoor! De jas 'biodiversiteit' kan aan elke kapstok gehangen worden"* is voor ons te mager. De schrijnende achteruitgang van de biodiversiteit speelt immers ook zonder klimaat, energie en economie een bedreigende rol voor ons voortbestaan. Ook zijn we het niet met de gemeenten eens dat 'biodiversiteit' louter een klimaateffect is. De alarmerende achteruitgang van de insecten mag hiervoor als duidelijk signaal gelden. Wel wordt 'herstel biodiversiteit' in het gemeentelijke uitvoeringsprogramma een structureel project, waarbij het een uitdaging wordt samen acties te verzinnen en op te zetten, waarbij de gemeenten alvast waarschuwen dat er weinig financiële middelen beschikbaar zijn. Dit alles is goed maar bij lange na niet voldoende. Wij vinden het 'Deltaplan Biodiversiteit' een goed vertrekpunt en blijven er, samen met de NLGR, naar streven dat biodiversiteit één van de vier kapstokken wordt. Met het door de gemeenten aangedragen voorbeeld "ophangen van insectenhotels" lossen we het probleem niet op. Wat heb je aan insectenhotels als er geen voedsel is. Kortom: het roer moet om.

ABG-visie op gemeentelijk groen

Mark en Leij heeft met beide handen de uitnodiging van de ABG-gemeenten aanvaard om mee te denken bij het invullen van nieuwe gemeentelijke inrichtingen en aanplantingen. We (M&L en NLGR) hebben een voorlichting gehad door de gemeenten en hun landschapsarchitect. De gemeenten beogen in de toekomst gerichte beplantingen van kruiden en bomen aan te brengen, die een duurzame toekomst hebben om zo de biodiversiteit te behouden en waar mogelijk te verhogen. De expertise van M&L en NLGR wordt daarbij zeer op prijs gesteld.
De M&L inzet zal zijn: Gebruik zo veel mogelijk verschillende soorten. Toets deze aan 4 voorwaarden; 1. klimaatbestendig, 2. biodivers (met name dracht- en waardplanten voor insecten), 3. passend in de cultuurhistorie ter plaatse, 4. Gebruik, waar mogelijk, inheemse planten, 5. ook binnen de bebouwde kom inzetten op dracht- en waardplanten. Buiten de bebouwde kom zijn andere omgevingsfactoren van belang. Bij elk nieuw plan worden we op de hoogte gesteld en kunnen we, dank zij onze expertise, concrete ideeën aandragen. Voor de Kerkdreef (elzen in plaats van exoten), Stationsstraat en Ulicotenseweg (jonge heideontginning, handhaaf de openheid) was het beplantingsconcept al klaar maar hebben we toch nog enkele van onze ideeën kunnen verwezenlijken.

Lopende zaken

- Zienswijze M&L "Omgevingsvisie Baarle-Nassau": Centraal in onze zienswijze is dat het verhaal van 't Merkske een systeemverhaal is. Wanneer je de natuurwaarde van het beekdal wilt behouden, zal je het gehele stroomgebied moeten beschermen. Wij pleiten er ook voor de recreatie kleinschalig en beperkt te houden. Maak van 't Merkske geen verdienmodel. De projectleider heeft in een reactie aan ons benadrukt dat ook voor de gemeente Baarle-Nassau 't Merkske een unieke parel is binnen haar grondgebied. Ook SBB, waterschap Brabantse Delta en Natuurpunt hebben een zienswijze ingediend. Wordt vervolgd;
- M&L heeft overleg met SBB om te trachten de communicatie tussen beide partijen te verbeteren;
- Met de Agrarische Natuurvereniging Baarle-Nassau bereidt M&L een fietsuitstap voor met de gemeentebesturen naar alle 'hotspots' in ons werkgebied. In een informele sfeer zaken bespreken leidt vaak tot meer wederzijds begrip en respect;
- 't Zand: Nu we het bezwaarschrift op alle onderdelen verloren hebben, blijven we (op verzoek van de gemeente A.C.) meedenken bij de verdere ontwikkeling van het gebied waaronder het creëren van een oeverzwaluwwand en het inrichten van een substantiële moeraszone. Bovendien waarschuwen we voor lichtvervuiling. De eerste twee zaken zijn reeds ingebracht bij de gemeente. Het streven van M&L is het aantal bezwaarschriften drastisch te verminderen. Dat kan alleen als er in een vroeg stadium overleg is en als er door de gemeentebesturen en ABG-ambtenaren voldoende waarde gehecht wordt aan 'Natuur, Landschap en Biodiversiteit'. Bestuurlijk Alphen-Chaam heeft al toegezegd deze intentie te hebben;
- "Natuurplein de Baronie": In het bestuur is afgesproken om in de Algemene Ledenvergadering te besluiten of we ons al dan niet hierbij aansluiten. "Natuurplein de Baronie" is een federatie van natuurverenigingen in de regio De Baronie van Breda.

Omgeving waterpolderven, foto Frans Vermeer

Steun ministerie voor plannen Markdal

Tekst: Vereniging Markdal
Foto: Op bezoek in het Markdal. (Foto: Jan Roovers)

BREDA - Ambtenaren van het ministerie van Binnenlandse Zaken willen snel aan tafel met de Vereniging Markdal, de gemeenten Alphen-Chaam en Breda en de provincie om te kijken welke steun vanuit Den Haag geboden kan worden bij de realisering van alle plannen voor het Markdal.

Programma directeur-generaal Omgevingswet Eric Jan van Kempen bood de steun van het ministerie aan tijdens een bijeenkomst in de Markhoeve in het Markdal. Die steun kan op basis van de regeling Right to Challenge waarmee Binnenlandse Zaken bewonersinitiatieven wil stimuleren.

Gedeputeerde

Het project voor het Markdal is volgens de topman van het ministerie een schoolvoorbeeld van een bewonersinitiatief dat steun verdient van de overheid. De provincie heeft in de persoon van gedeputeerde Johan van den Hout lef gehad om met de vereniging een vergaande overeenkomst aan te gaan vijf jaar geleden zo werd geconstateerd.
De Vereniging Markdal duurzaam & Vitaal ijvert al jaren voor verbetering van de rivier de Mark, de natuur in het Markdal van de grens met België tot aan Breda, de realisering van het Natuur Netwerk Brabant, verbetering van de agrarische bedrijvigheid en leefbaarheid in met name Strijbeek.

Eigen regels

Gedeputeerde Johan van den Hout roemde de succesvolle inzet van de vrijwilligers van de vereniging. “De overheid heeft tientallen jaren geprobeerd iets van de grond te krijgen en dat is niet gelukt. Wij wisten dat het jullie wel ging lukken maar dat het zou leiden tot een confrontatie met onze eigen regels. En dat het voor ons zou betekenen dat we dingen los moesten laten en zou leiden tot flexibel omgaan met onze eigen regels.”
Voorzitter Jettie Rattink zei dat vooral het feit dat mensen en bedrijven zeggenschap kregen over het gebied waar ze wonen en werken geleid heeft tot heel veel vertrouwen. “We werken andersom. Vroeger maakte de overheid een plan en dan mochten mensen zeggen wat ze ervan vinden. Nu zeggen wij wat we willen en gaan we naar de overheid en rekken indien nodig samen de regels op”, aldus Rattink.
De vereniging en de beide betrokken gemeenten hebben goede hoop dat in februari de ontwerpbestemmingsplannen worden vrijgegeven door de beide colleges van B en W, waarna de mensen zienswijzen kunnen indienen. De vraag rees vervolgens hoe de vereniging en de betrokken partijen vervolgens kunnen garanderen dat de toekomst met dezelfde voortvarendheid ter hand wordt genomen.

Right to Challenge

De directeur-generaal van het ministerie haakte hier op in. Hij noemde de aanpak rondom het Markdal een schoolvoorbeeld wat Binnenlandse Zaken beoogt met de regeling ’Right to Challenge’. Hij bood ambtelijke ondersteuning van het ministerie. “Ik kan niet garanderen dat we dat tien jaar gaan doen. Maar we willen helpen om structureel dingen vast te leggen en zorgen dat overheden betrokken blijven.”
Het kabinet stuurde in december nog een brief naar Tweede Kamer over de regeling Right to Challenge. Op dit moment doen er 75 tot 100 gemeenten aan mee. Het kabinet wil dat dat aantal gaat verdubbelen. Het ministerie wil snel met mensen van de vereniging en de betrokken overheden aan tafel om concreet af te spreken hoe het Markdal past in de regeling en wat het ministerie vervolgens voor ondersteuning biedt.

Kwekerij

Het gezelschap met bestuurders en ambtenaren van het ministerie, de gemeenten Alphen-Chaam en Breda, de provincie, Staasbosbeheer en het Waterschap Brabantse Delta ging vervolgens naar het Markdal. Daar werd onder meer de aardbeienplantenkwekerij Van Alphen bezocht. Een voorbeeld hoe met verruiming van de regels een agrarisch bedrijf schoner en economisch beter renderend kan opereren en tegelijkertijd grond beschikbaar stelt voor verbetering van de Mark en nieuwe natuur.

Markdal duurzaam & vitaal

Even voorstellen: nieuwe boswachter

Tekst en foto: Tim Rommens, boswachter Noord-Brabant, Staatsbosbeheer

Mijn naam is Tim Rommens. Via dit blog wil ik me graag aan jullie voorstellen. Na bijna 15 jaar in het hoveniersvak werkzaam te zijn geweest, heb ik de overstap gemaakt naar Staatsbosbeheer.

Via de landelijke selectiedag van 2017 heb ik een opleidingsplaats kunnen bemachtigen. Inmiddels zit ik in de afrondende fase van mijn tweejarige BBL opleiding en is het mij gelukt om een baan te krijgen binnen Staatsbosbeheer.

In mijn eerste jaar als leerling, ben ik werkzaam geweest bij de beheereenheid Zeeland-Noord. Hier heb ik in een jaar tijd veel leren kennen van wat het mooie Zeeland te bieden heeft. In mijn tweede opleidingsjaar kreeg ik de kans om een stukje dichter bij huis te gaan werken. Ik mocht als leerling gaan werken bij de eenheid West-Brabant in Breda. Niet lang daarna kwam de vacature vrij voor boswachter publiek in Markiezaat-Beemden en laat ik nu net midden in deze streek

De Brabantse Wal, Turfvaart, Brabantse Delta en het Hollands Diep zijn vier prachtige gebieden waarin ik mijn werkzaamheden mag uitvoeren.

laat ik nu net midden in deze streek wonen. Deze kans kon ik niet laten lopen. Ik solliciteerde op deze vacature en voor ik het wist was ik de nieuwe boswachter van dit gebied.

De Brabantse Wal, Turfvaart, Brabantse Delta en het Hollands Diep zijn vier prachtige gebieden waarin ik mijn werkzaamheden mag uitvoeren. De diversiteit hierin is wat mij aantrekt. Van de bossen, heide en zandverstuivingen op de Brabantse Wal, tot de kleigronden, natte schraalgraslanden en vogelweidegebieden in het Hollands Diep.

Op dit moment ben ik nog druk bezig om mijn netwerk op te bouwen, gebieden te leren kennen en te onderzoeken waar nog meer mogelijkheden liggen op het gebied van bijvoorbeeld voorlichting en educatie. Daarnaast houd ik mij met verschillende zaken en ontwikkelingen rondom vrijwilligers bezig.

Via een blog zal ik jullie af en toe op de hoogte houden van de mooie, leuke en bijzondere dingen die ik tijdens mijn werk tegen kom.

Tot snel!

Natuurontwikkeling Trippelenberg

Bleeke Heide

Foto's Joost
van den Ouweland

Nieuwe infoborden en wandelbrochures voor de Vallei van ‘t Merkske

Tekst: Liza van Velzen, Staatsbosbeheer

De organisaties die de natuurgebieden in de Vallei van ‘t Merkske beheren, stellen op zondag 17 maart de nieuwe huisstijl van dit prachtig natuurgebied aan u voor. Staatsbosbeheer, ANB (Agentschap Natuur en Bos) en Natuurpunt beheren tussen Minderhout en Baarle 1900 ha natuur.

Dat gebeurt in een opperbeste verstandhouding en daarom vonden de terreinbeheerders het een goed idee om in de openstelling en via de informatiedragers ook als één geheel naar buiten te treden. De vallei van ‘t Merkske is een prachtig natuurgebied dat vooral veel wandelaars kan bekoren. Natuurpunt Markvallei, ANB en Staatsbosbeheer verwelkomen zondag 17 maart iedereen die wil kennismaken met de nieuwe infopanelen en folders op een feestelijke startmoment. Om 09.30 uur vertrekken de deelnemers vanuit Bezoekerscentrum De Klapekster naar het boothuis bij het Bootjesven. Na een korte toelichting en een drankje vertrekken van hieruit drie verschillende gegidste wandelingen. Het uur van thuiskomst hangt dus af van je keuze. Maar de natuur zal in ieder geval in al haar glorie van de partij zijn!

Info:

info@natuurpuntmarkvallei.be

Vuurwants

Tekst en foto: Nanny Bierkens-Brouwers

Op 14 februari zette Nanny de volgende tekst op Facebook:

Nu met dit mooie weer dus erg vroeg. Dat is schrikken!

Ze zijn plat, vuurrood en hebben zwarte stippen: vuurwantsen. Hun 'jasje' ziet eruit als een schild. Hiermee proberen ze andere dieren af te schrikken. En dat lukt ze aardig! Veel vogels durven dit opvallende beestje niet op te eten. Vanaf mei ziet u veel vuurwantsen. Dan komen de vuurwantsen uit hun winterschuilplaats. Ze gaan op zoek naar een partner.

De vuurwants is een tuinman. Veel mensen denken dat een vuurwants gevaarlijk is. Maar het tegendeel is waar. Het beestje eet graag afgevallen blad. Ook dode insecten staan op z'n menu. Zo helpt de vuurwants u met het opruimen van uw tuin. Vuurwantsen bijten u niet. Ze hebben net als bedwantsen een zuigsnuit. Hiermee zuigen ze alleen blad of dode insecten leeg.

Kopijdata en nieuwsbrieven

Nieuwsbrief voorjaar
Inleveren kopij tot vrijdag half februari
Verschijnt omstreeks half maart

Nieuwsbrief zomer
Inleveren kopij tot vrijdag half mei
Verschijnt omstreeks half juni

Nieuwsbrief najaar
Inleveren kopij tot vrijdag half augustus
Verschijnt omstreeks half september

Nieuwsbrief winter
Inleveren kopij tot vrijdag half november
Verschijnt omstreeks half december

Agenda
Kijk voor de precieze kopijdata in de natuuragenda op pagina 3 of op *www.markenleij.nl\agenda*
of meld je aan voor de digitale kopij-reminder bij *redactie@markenleij.nl*

Heb jij een mooie foto voor de voorpagina die past bij het seizoen van de volgende nieuwsbrief?

Stuur hem naar Sandra: redactie@markenleij.nl

De voorpaginafoto dient op een formaat van 22 cm breed en 31 cm hoog nog minimaal 300 dpi te hebben en is bij voorkeur gemaakt in ons werkgebied.

Uitgelicht

Voor u opgezocht en samengevat door Johan Schaerlaeckens.

In deze rubriek worden opmerkelijke, actuele feiten en gebeurtenissen op het gebied van milieu, natuur, landschap en cultuurhistorie weergegeven.

Insectensterfte: breng de basiskwaliteit van de natuur op orde

Een nieuw wetenschappelijk artikel luidt de noodklok. Het haalde al de voorpagina van the Guardian. Dagelijkse berichten over Brexit en Trump werden verdrongen door de alarmerende kop ***'Ineenstorting natuur dreigt door kelderende aantallen insecten'.***

Het artikel is gebaseerd op 73 studies van over de hele wereld. De belangrijkste conclusies: ruim 40% van de soorten insecten gaat achteruit en éénderde is bedreigd. Het tempo van uitsterven van insecten is acht keer hoger dan dat van zoogdieren, vogels en reptielen en het totale gewicht aan insecten zou met een schokkende 2,5% per jaar afnemen.

Deze dramatische achteruitgang van insecten sleept een hele reeks soorten die afhankelijk zijn van insecten met zich mee. De dreiging dat ecosystemen hierdoor verder instorten is reëel. Het is bijvoorbeeld onmogelijk de vogelstand overeind te houden zonder insecten. Studies die de waarde van insecten becijferen, laten zien dat het gaat om miljarden euro's. Wat er precies gebeurt als ecosystemen instorten is echter lastig te voorspellen of in een getal te vangen.

Er zijn verschillende oorzaken voor het verdwijnen van insecten, zoals het vernietigen van leefgebieden, watervervuiling, landbouwgif en de verspreiden van invasieve exoten. Er is sprake van, zoals dat in het Engels zo mooi wordt verwoord, 'death by a thousand cuts'. Eén snee is pijnlijk, maar daar ga je niet dood aan. Duizend sneden zijn echter wel degelijk dodelijk.

Ernstige problemen met vele oorzaken zijn niet met een simpele maatregel op te lossen. Eén snee voorkomen heeft weinig zin als er nog 999 overblijven. Prima om insectenhotels neer te zetten, maar als er niets te eten is voor de insecten helpt het weinig. Een bijenhotel en bloemrijke bermen werken al beter. Maar als er vervolgens in de buurt wordt gespoten, schiet het nog niet op. Als we echt de problematiek willen aanpakken zullen we de kwaliteit van onze omgeving weer op orde moeten brengen. Voor het creëren van zo'n basiskwaliteit zijn veel partijen nodig. Een belangrijke daarvan is de provincie. De nieuwe provinciebesturen die na 20 maart worden gevormd, zouden het creëren van condities waardoor de natuur zich weer kan herstellen tot topprioriteit moeten maken.

Bron: Vogelbescherming Nederland

Dit kun je zelf doen om insectensterfte te voorkomen

Vaak worden de intensieve landbouw en verstedelijking als oorzaak van de massale insectensterfte gezien. Maar zelf kun je vliegjes, vlinders en kevers ook helpen. Vijf tips om insectenpopulaties zo veel mogelijk in stand te houden.

1. Zet bloeiende planten in je tuin.

In zowel landelijk als stedelijk gebied zijn veel mensen bezig om met bloemrijke bermen, tuinen en akkerranden insecten terug te brengen. Hoe meer plekken waar insecten zich thuis voelen, hoe beter de beestjes zich kunnen handhaven.

Foto Joost van den Ouweland

Mensen kunnen ook in hun tuin of zelfs op het balkon een bijdrage leveren aan het herstel van insectenpopulaties. Samenvattend zou je kunnen zeggen: zorg voor groen, maar vooral voor divers groen. Bloeiende planten zijn het belangrijkst voor insecten. Het beste zou zijn als alle grasmatten worden veranderd in bloemenweiden.

2. Maai gras niet elke week.

Je hoeft het gras niet elke week te maaien. Juist op dat bloeiende gras komen insecten af. Laat anders hoekjes met bloeiend gras staan.

3. Maak je tuin wat rommeliger.

We zijn zo'n nette maatschappij geworden dat we geen plantaardige rommel willen zien. Maar laat het eens een jaar liggen, dan kun je zien welke insecten zich in die rommel verzamelen en wat voor rol ze spelen. Ruim niet alles op wat in de tuin ligt maar zorg ervoor dat er in de winter allerlei dingen in de tuin liggen waar insecten in kunnen schuilen. Denk aan dode plantenstengels. Die worden vaak door ons afgevoerd, maar dat zijn wel de stengels waar insecten in de winter in verblijven.

4. Vermijd het gebruik van bestrijdingsmiddelen.

Het is helaas nog steeds zo dat mensen bestrijdingsmiddelen gebruiken om onkruid op te ruimen. Als je dat doet, dan is het echt dweilen met de kraan open. Ga niet met de spuit aan de slag. Beschouw een insect niet als lastpost, maar als een vriend die belangrijk is voor de biodiversiteit van je leefomgeving.

5. Hang een insectenhotel op

Een insectenhotel is een blok hout met gaatjes erin waar insecten in kunnen kruipen. Let wel goed op dat de randen van de gaatjes waar de insecten in kunnen kruipen glad

zijn. Anders heeft het geen zin. De insecten zouden anders hun vleugels aan de ruwe randen van de gaatjes openhalen. Hang het hotel op een zonnige plek. Voorkom daarnaast dat het vaak in de wind of regen hangt, dus zoek een plek op die een beetje beschut is.
Bron: Nu.nl

Toename broedende zeearenden in Nederland

Het aantal zeearenden dat broedt in Nederland zit in de lift. Na vestiging van het eerste zeearendenpaar in de Oostvaardersplassen in 2006, ontwikkelde zich schoorvoetend een Nederlandse broedpopulatie. In 2009 volgde nestbouw in het Lauwersmeergebied, in 2010 in het Zwarte Meer. Sinds 2014 is er een groei van het aantal nestelende zeearenden in ons land
Waren de eerste broedparen in Nederland van Duitse komaf, nieuwe paren komen grotendeels voort uit eigen Hollandse aanwas. In 2018 hadden er maar liefst 14 zeearend paren een nest, waarvan 11 ook tot broeden overgingen. Negen daarvan waren succesvol, met in totaal 15 uitgevlogen jongen.
Vrijwel alle nesten zitten vooralsnog in rustige delen van grote natuurgebieden of op strategische locaties waar weinig mensen komen. Recente vestigingen in Friesland zitten echter in bosjes in agrarisch cultuurlandschap, tussen drukke vaar- en autowegen, maar met grote, natte natuurgebieden op korte afstand. Het ligt voor de hand dat de broedpopulatie van zeearenden in Nederland in 2019 verder uitbreidt. Dat wordt deze maand al duidelijk, want zeearenden zijn nu druk met balts- en nestbouw.
Bron: Vogelbescherming Nederland

Das laat zich afleiden door ultravroege maïs

De dassenpopulatie in Nederland heeft zich sinds 1980 krachtig hersteld. De das is daardoor in grote delen van Nederland weer aanwezig. Het dier is echter ook een grote liefhebber van maïs. Hierdoor treedt soms schade op in de maïsteelt. Uit onderzoek blijkt nu dat de das zich richt op de vroegst bloeiende maïssoort. Met dit gegeven kunnen boeren hun voordeel doen.

Subadulte zeearend, foto Harrie Timmermans

Maïs is voor dassen het meest aantrekkelijk in het 'melkrijpe' stadium. Binnen snijmaïs is er een ruime keuze tussen vroegbloeiende en laatbloeiende rassen, met een verschil in bloeitijd van enkele weken. Vroegbloeiende rassen worden als eerste gegeten. Het laatbloeiende ras zal schadevrij blijven, als er vroegbloeiende maïs in de buurt is. Op onderzoeklocaties waar schade door dassen werd geconstateerd, bleek de schade verreweg het grootst in de delen met ultravroege maïs. Het lijkt er op dat inzaaien van kleine delen van een maïsveld met ultravroege maïs, bijvoorbeeld op de kopakkers, de rest van het veld kan vrijwaren van schade door dassen, als daar tenminste een later afrijpend maïsras staat. Voor de agrariër biedt dit de mogelijkheid schade op een deel van het perceel te concentreren, bijvoorbeeld een marginaal of kwalitatief minder stuk land.
Bron: zoogdiervereniging

Teken petitie voor schoon water

De EU bracht ons de Kaderrichtlijn Water (KRW). Momenteel is men bezig met een fitnesscheck, waarbij gekeken wordt naar mogelijkheden om deze wetgeving te vereenvoudigen. Enkele lidstaten, waaronder Nederland, lijken de KRW-doelen te willen afzwakken. Dankzij deze richtlijn is de waterkwaliteit echter sterk verbeterd. Ook voor vissen is het van belang dat er niet aan de KRW getornd wordt.
De Kaderrichtlijn Water is Europese wetgeving die ervoor moet zorgen dat de kwaliteit van het oppervlaktewater en grondwater uiterlijk in 2027 op orde is. Onderdeel hiervan is ook het herstel van leefgebieden en het oplossen van knelpunten in migratieroutes voor vissen. Veel vissoorten hebben geprofiteerd van deze ontwikkeling.
Met name de verspreiding van vissen die afhankelijk zijn van schoon water, is sinds 1990 toegenomen. Het gaat hier om soorten als bermpje, bittervoorn, kleine modderkruiper, tiendoornige stekelbaars, snoek, rivierdonderpad, riviergrondel en zeelt. Een aantal van deze soorten is relatief zeldzaam en Europees beschermd. Daarentegen is een aantal algemene soorten, die vervuild en troebel water goed verdragen, juist afgenomen. Het gaat hier om soorten als baars, blankvoorn, brasem, karper, pos en snoekbaars.
Ondanks de verbetering van de ecologische waterkwaliteit, voldoen veel Nederlandse wateren nog niet aan de eisen van de Kaderrichtlijn Water. Nederland staat van alle Europese landen het verst van de ten doel gestelde waterkwaliteit. Om de toegenomen verspreiding van vissoorten niet te laten stagneren, is het van groot belang dat de KRW-doelen niet afgezwakt worden. Dit kan er namelijk toe leiden dat de positieve trend voor zoetwatervissen weer teniet gedaan wordt. RAVON pleit dan ook voor het intact houden van de huidige Kaderrichtlijn Water. Ook u kunt een bijdrage leveren door de petitie voor behoud van de Kaderrichtlijn Water te tekenen. Al meer dan 275.000 andere Europeanen gingen u voor!
Ga naar de projectsite van #protectwater en teken de petitie.
Bron: Stichting RAVON

Markdal
duurzaam & vitaal

Bestemmingsplannen ter inzage!

De grootschalige veranderingen in het Markdal tussen Breda en de Belgische grens gaan een nieuwe, belangrijke fase in met het ter inzage leggen van de ontwerpbestemmingsplannen van Alphen-Chaam en Breda voor delen van het Markdal.

Als deze nieuwsbrief bij u binnen valt is de openbare informatieavond al geweest. Deze was op woensdag 13 maart in Dorpshuis De Leeuwerik in Galder.

De bestemmingsplanwijzigingen zijn nodig om een meer meanderende Mark en bijbehorende natuur mogelijk te maken. In het hele proces wordt mede de weg vrijgemaakt voor het verbeteren van de (agrarische) bedrijvigheid, recreatie, leefbaarheid in de kern Strijbeek en het verminderen van de intensieve veehouderij. Vanuit de provincie waren nadere regels nodig om aan de benodigde gronden voor de nieuwe loop van de Mark en de natuur te komen. Het voorkeursalternatief voor de nieuwe loop van de Mark kan dan de komende tijd nader worden uitgewerkt. Uiteraard, net als eerder in het proces, met alle betrokkenen.

De onorthodoxe werkwijze van de vereniging heeft veel los gemaakt en opgeleverd. Door inspanningen van bewoners, betrokkenen, vrijwilligers van de Vereniging Markdal, ambtenaren en bestuurders van provincie, gemeenten en waterschap en niet te vergeten procesmanager Marcel van Miert, liggen na een lang traject die ontwerpbestemmingsplannen er nu.

De ontwerpbestemmingsplannen Markdal in de gemeenten Alphen-Chaam en Breda liggen van 12 maart tot en met 23 april 2019 ter inzage. In die periode kunnen zienswijzen worden ingediend over de plannen. De ontwerpbestemmingsplannen regelen het veranderen van bestemmingen voor die percelen waar een natuurontwikkeling of een ruimtelijke ontwikkeling plaatsvindt. Voor percelen waar geen verandering of ontwikkeling gepland is, blijven de bestaande bestemmingsplannen in Alphen-Chaam en Breda gelden. Op de verbeeldingen (de plankaart) kan precies worden gezien om welke percelen het gaat. Onderdeel van de ontwerpbestemmingsplannen zijn ook nadere ontwerpregels en een voornemen tot het herbegrenzen van het Natuurnetwerk Brabant. De bestemmingsplannen zijn vanaf 12 maart in te zien op:

www.ruimtelijkeplannen.nl

Ook kunt u voor meer informatie terecht bij de Vereniging Markdal duurzaam & vitaal, de gemeenten Alphen-Chaam en Breda, de provincie Noord-Brabant en waterschap Brabantse Delta.

Vereniging groeit

Het afgelopen jaar zijn er 33 mensen lid geworden van de Vereniging Markdal. Hierdoor is ons ledenaantal gegroeid naar 196. Het bereik is, doordat alle dorps-, wijk- en diverse natuurverenigingen ook lid zijn, groter dan het aantal op zich.

De groei van de Vereniging is mede het gevolg van de tentoonstelling 'Mark, Stroom door de tijd', een programma met wandel en fietsexcursies en de thema-avond in september over 'natuurvriendelijke landbouw'.
De Vereniging is verheugd over deze ontwikkelingen, omdat verbreden van het draagvlak belangrijk is om tot een duurzamer Markdal te komen. Het groeiend aantal leden is daarvoor een mooie indicatie.

De Vereniging Markdal blijft voorstander van de verdiepte ligging van de A58

A58

Ton Kroes: "Te weinig geld voor een goede oplossing voor de A58. Verhogen van de A58 met 2 meter is ongewenst."

"Rijkswaterstaat heeft aangegeven dat zij nu uit moet gaan van het op het huidige niveau gelegen verbreden van de A58. Dat is de mededeling van Rijkswaterstaat in een Bestuurlijk overleg met Provincie Noord Brabant, Waterschap Brabantse Delta en de gemeenten Breda en Alphen Chaam op 3 december j.l. Rijkswaterstaat heeft verder aangegeven onvoldoende geld gereserveerd te hebben voor een verantwoorde inpassing zoals de gemeenten, Provincie en Waterschap willen. Maar de voorstellen die Gemeenten, waterschap en Provincie beogen - een verhoging van de A58 met twee meter - worden absoluut niet gedragen door de dorpsraden van Ulvenhout en Bavel en de Vereniging Markdal.
"De Vereniging Markdal blijft voorstander van de verdiepte ligging van de A58.", aldus Ton Kroes die namens de Vereniging Markdal dit naar voren heeft gebracht op een bijeenkomst van de dorpsraden van Ulvenhout en Bavel op 19 november j.l. Die inzet wordt ook gesteund door het Platform van A58 naar Beter. Op blz 5 van het weekblad van Ginneken https://issuu.com/uitgeverij/docs/ngb_20181128, is een verslag van de bijeenkomst van 19 november j.l. in Ulvenhout te lezen. "Het met twee meter verhogen van de A58 veroorzaakt veel extra geluidsoverlast in het gehele Markdal en is landschappelijk zeer ongelukkig", aldus Ton Kroes.

Samenwerken met Vlaanderen

Wieke Bonthuis: "Vanuit de Vereniging Markdal wordt actief samengewerkt met Vlaamse organisaties die zich met de Mark en 't Merkske bezig houden" aldus Wieke Bonthuis, lid van het Algemeen Beraad van de Vereniging Markdal.

Zij is trekker van de werkgroep 'Grensover-schrijdende samenwerking' en enthousiast over de Vlaamse verbinding: "Het water van 't Merkske stroomt via de Mark dwars door Breda.'t Merkske is bovendien een prachtig nat natuurgebied, wat zowel aan de Vlaamse, als aan de Nederlandse kant van de grens ligt. Er leeft veel bijzondere flora en fauna, zoals boomkikkers en orchideeën".

Maar er zijn ook bedreigingen door de mogelijke groei van de intensieve veehouderij in het Vlaamse deel. "Positief was dat recent aan de Brabantse Omgevingsdienst vanuit Vlaanderen voor het eerst om advies werd gevraagd over een ruimtelijk plan voor stallenbouw bij het kwetsbare Merkske" aldus Bonthuis. "Langzaam komt het overleg met Vlaanderen beter van de grond. We hebben allebei belang bij het verbeteren van de waterkwaliteit". Vanuit het project 'Overgrenze Samenwerking' krijgen de contacten met Vlaamse collega's vorm. Nederlandse en Vlaamse natuurbeheerders, boeren en ambtenaren bekijken hoe 't Merkske beter beheerd kan worden en hoe er meer natuurontwikkeling kan plaatsvinden.

Er leeft veel bijzondere flora en fauna, zoals boomkikkers en orchideeën".

Wieke Bonthuis

Het Waterschap Brabantse Delta is actief bezig met een aantal Vlaams-Nederlandse projecten, zoals het Integraal Waterproject Merkske en een EU Interreg samenwerkingsproject Prowater. De werkgroep 'Grensoverschrijdende samenwerking' van de Vereniging Markdal is daar ook bij betrokken en heeft van daaruit ook contact met het actieve Natuurpunt Markvallei uit Hoogstraten en het Vlaamse Kenniscentrum Water.

Website

De website van Vereniging Markdal is vernieuwd:

http://www.verenigingmarkdal.nl

Nieuwe SOVON Vogelatlas uit

Tekst: Huub Don
Foto's: Harrie Timmermans

*Eind november 2018 kwam de **nieuwe SOVON 'Vogelatlas van Nederland' uit, ruim 15 jaar** na de broedvogelatlas uit 2002.*

Het lijvige boekwerk, ca. 3.7 kg, werd in eerste instantie in een oplage van slechts 400 ex. gedrukt. Met bijna 2000 vrijwilligers die aan de atlas hebben meegewerkt en de flinke publiciteit eromheen, een wat merkwaardige inschatting van het SOVON management. Veel liefhebbers, inclusief ondergetekende, moesten daarom tot eind december op de vervolgdruk wachten.
Maar daar is ie dan… een fraai boekwerk met de laatste info over broed- en wintervogels in Nederland. Een verschil met de vorige atlas is dat niet alleen de verspreiding en aantallen in het broedseizoen, maar ook uit het winterseizoen behandeld worden. Het is echter geen ´jaarrond´ atlas, wat het merkwaardige effect geeft, dat vogels die hier alleen in de trektijd voorkomen niet behandeld worden. Zo zal men in de atlas vergeefs zoeken naar belangrijke doortrekplaatsen c.q. aantallen van bv. regenwulp of reuzenstern. Daar staat dan tegenover dat (zeer) zeldzame dwaalgasten die 's zomers of 's winters zijn vastgesteld weer wél behandeld worden. Overigens zal de status van grijze junco, Swinhoes boszanger of de Siberische roodkeelnachtegaal niet elke vogelaar interesseren. Meer iets voor Dutch Birding.
Gewoontegetrouw begint het boek met een uitleg over de gevolgde methodiek, waarna in vogelvlucht de ontwikkelingen in de belangrijkste leefgebieden c.q. habitats worden beschreven.
De soortteksten zijn geschreven door specialisten en lezen lekker weg.
De kaartjes zijn illustratief en geven vaak in één oogopslag weer wat er met een soort aan de hand is.
Naast de bekende zaken als de teloorgang van (bijna) alle boerenlandvogels zijn er ook een aantal opvallende zaken: zo ontbreken er in onze streek nog steeds glanskopmezen, daarmee een van de weinige bosvogels die niet aan areaaluitbreiding doet. De spectaculair opmars van de middelste bonte specht is inmiddels bij menigeen bekend. De Chaamse Bosschen komt inmiddels als regionale 'hotspot' uit de bus met, zoals bekend, een explosieve groei van het aantal nachtzwaluwen, maar ook houtsnip en (in de winter) klapekster weten dit gebied inmiddels te waarderen. Ongetwijfeld een effect van het veranderende bosbeheer met vernatting en veel (tijdelijke) kapvlakten. Daar staat dan wel weer een afname van havik en zwarte Specht tegenover.
Uiteraard springen bij kaarten van zomertortel en wielewaal je de tranen in de ogen: waar zijn ze gebleven? Ook met een soort als nachtegaal gaat het slecht, vermoedelijk als gevolg van de verzuring en eutrofiering van ons milieu door de excessieve stikstofuitstoot in de landbouw.
Er kan nog veel meer over de Atlas worden verteld, maar u moet het zelf maar ontdekken. Als u heeft meegeteld kunt u het boek voor 40 euro bestellen bij SOVON, in de boekwinkel kost het 60 euro. Overigens is veel informatie ook online te vinden:

www.vogelatlas.nl

Veel leesplezier gewenst.

Ridder Jeroen

Tekst: Joost van den Ouweland
Foto: Tiny Arts

Wie in de beginjaren van de Mark & Leij Nieuwjaarsquiz in het team van Jeroen (Stoutjesdijk) zat wist op voorhand dat hij of zij de quiz ging winnen of toch minimaal bij de top drie zou eindigen. Als afgestudeerd dierenarts met een passie voor natuur en milieu wist Jeroen bijna altijd het antwoord op alle flora en fauna vragen. Hij wist en weet niet alleen veel, hij deed en doet vooral veel.

Hij deed jarenlang vrijwilligerswerk bij stichting RAVON (Reptielen Amfibieën en Vissenonderzoek Nederland Afdeling Noord -Brabant) en vanaf het begin was Jeroen coördinator van de vissenwerkgroep van Mark en Leij die de populatieontwikkeling van de vissen inventariseert en vastlegt. Zijn "finest hour" beleefde hij in die hoedanigheid bij de herontdekking van de Rivierdonderpad in de monding van de Bavelse Leij aan de Mark.

Hij was betrokken bij de herinrichting van de Bleeke Heide en het Broek en speelde samen met Waterschap de Brabantse Delta een belangrijke rol bij het hermeanderen van de Chaamse Beken. Hij deed mee bij succesvolle natuurherstelprojecten als: de Bavelse Leij, de Galderse Hei en recent het gebied rond de Gilzewouwerbeek tussen Bavel en Breepark en leverde een bijdrage aan de huidige herinrichting van natuurgebied het Markdal en aan de geslaagde herintroductie van de uitgestorven boomkikker in Gilzewouwerbeek En als je goed kijkt zul je in de vele nieuw gegraven poelen in onze omgeving de sporen van de laarzen van Jeroen vinden. Het is dan ook niet verwonderlijk dat hij in november vorig jaar door de provincie Noord-Brabant werd uitgeroepen tot "Natuurbeheerder" van het jaar.
Maar in de week na afgelopen Kerst verraste de burgemeester van Breda, Paul Depla, Jeroen in de natuurtuin Wolfslaar met de mededeling: "dat het Zijne Majesteit koning Willem-Alexander heeft behaagd jou als dank voor al jouw inspanningen te benoemen tot RIDDER in de Orde van Oranje-Nassau." In het onderstaande gedeelte uit de toespraak van de burgemeester zullen velen Jeroen onmiddellijk herkennen.
Namens mezelf en de rest van de redactie: Jeroen je bent een bijzondere mens, proficiat en je hebt het echt verdiend.

Een gedeelte uit de toespraak van Paul Depla:

"Dames en heren, u begrijpt inmiddels wel dat Jeroen zich dag en nacht inzet voor de natuur. Dat verklaart ook wel waarom hij 's ochtends wat later op het werk kwam. Het nemen van een zekere vrijheid bij aankomst gaat evenzeer op bij de tijd van vertrek. Eenmaal ergens aan begonnen, dan loopt Jeroen niet weg als zijn uurtjes erop zitten. Altijd enthousiast en coöperatief en altijd in voor activiteiten met een duidelijke voorkeur voor de latere dagdelen.
De afdeling beveiliging van het stadskantoor kan hier ook over meepraten. Negen van de tien keer dat het alarm 's avonds afging, kwam dat door Jeroen die nog aan het werk was.
Ik heb begrepen dat je voor de vergaderingen van RAVON altijd te laat was. Meestal kwam je tijdens de rondvraag binnen en je had altijd wat voor de rondvraag. Bovendien altijd wetenswaardige informatie. Volop avonturen over de inventarisatietochten. Die voornamelijk 's nachts plaatsvonden. De spreker op de afdelingsbijeenkomsten moest om deze reden zijn best doen om de laatste trein te halen."

Foto Dick Klees

Letterzetter in fijnspar

Tekst: Liza van Velzen, Staatsbosbeheer

In de Ulvenhoutse bossen, Chaamse bossen en Alphense bergen vindt sterfte van de fijnspar plaats. De warme zomer en langdurige droogte hebben de bomen verzwakt en de letterzetter (een klein kevertje) greep deze kans met 6 poten aan om zich massaal in de fijnsparren te gaan voortplanten.

Normaal verdedigen gezonde naaldbomen zich tegen insecten door harsvorming, maar bij verzwakte bomen lukt dit niet. De kevers graven gangen onder de schors en planten zich explosief voort, waardoor de sapstromen in de boom worden verstoord en de boom afsterft.
Om verdere verspreiding en explosieve groei van de letterzetterpopulatie te voorkomen, oogsten we de meeste verzwakte fijnsparren en voeren we ze af uit de bossen. Dit dient meteen een dubbeldoel, want het hout kan nog gebruikt worden. Op enkele plekken blijven dode fijnsparren staan, om juist de spechten en andere holenbroeders een kans te geven.
In de loop van februari kon je dus boswerkzaamheden tegenkomen tijdens je wandeling of mountainbiketocht door de natuur.
Rond 11 februari begonnen we in het Ulvenhoutse bos, dan Chaamse bossen, dan Alphense Bergen.
Het werk gaat overigens niet lang duren. Enkele weken waarschijnlijk. Er worden maar een paar kleine bosvakjes geoogst, waar de fijnspar staat.

Nieuwjaarsquiz 2019

Tekst en foto: Jan Vermeulen

Op vrijdag 4 januari werd de jaarlijkse nieuwjaarsquiz van Mark & Leij weer gehouden bij Bellevue in Chaam. De belangstelling was dit jaar zeer groot, wat voor een groot deel te danken was aan Johan Schaerlaeckens, die alle externe contacten van de natuurvereniging benaderd had om mee te doen.

In totaal deden 15 teams mee; een record voor zover ik het kan nagaan. Onder de bezielende leiding van Victor Hendriks werd de quiz gehouden. De vragen waren niet al te moeilijk, maar vooral puzzel 1 bleek te ingewikkeld te zijn in de beschikbare tijd die de teams ervoor hadden. Winnaar werd het team "Slakkengangetje" (B&W gemeente Alphen-Chaam), die een scoringspercentage haalden van 79%. Verrassend was de 4e plaats, die de drieban-denvereniging "De Ruif" behaalde! Hieronder ziet u de volledige einduitslag.

	TEAM	RONDE 1 totaal	RONDE 1 % goed	RONDE 2 totaal	RONDE 2 % goed	TOTAAL	% goed
1	Slakkengangetje	50	76%	70	82%	120	79%
2	Spuitgasten	37	56%	75	88%	112	74%
3	Ons Team	42	64%	65	76%	107	71%
4	DBV De Ruif	33	50%	70	82%	103	68%
5	Founding Fathers	42	64%	60	71%	102	68%
6	Tobbers	39	59%	61	72%	100	66%
7	Mark en Donge	34	52%	66	78%	100	66%
8	Van A tot Z	41	62%	57	67%	98	65%
9	Waterlanders	32	48%	63	74%	95	63%
10	Boswachters	31	47%	56	66%	87	58%
11	IJsvogels	34	52%	47	55%	81	54%
12	Chaam City	28	42%	51	60%	79	52%
13	Kom Bij Ons Chaam	35	53%	42	49%	77	51%
14	W-Br Vogelwerkgroep	22	33%	46	54%	68	45%
15	Vlinders	16	24%	40	47%	56	37%

Uitslag Mark & Leij Nieuwjaarsquiz 2019

Wintertellingen vleermuizen

Tekst en foto's: Merlijn Hoftijzer

Dik winter, de sneeuw ligt op straat en wij hebben de haard aan. Dit is het moment dat ook de vleermuizen in winterslaap zijn.

Als de temperatuur onder de tien graden zakt dan zoeken de vleermuizen een goede plek op om te overwinteren. Per soort kan die plek variëren tussen spouwmuren, holle bomen of kelders. Geschikte plekken voldoen aan een aantal voorwaarden. Zo moet de plek goed vochtig zijn om te zorgen dat de vleermuizen niet uitdrogen, mag de plek niet tochten en heeft het een stabiele temperatuur tussen de vijf en tien graden. De vleermuizen kruipen tussen spleten, in holletjes of gaan ondersteboven aan het plafon hangen. Bij het hangen kunnen zij hun poten op slot zetten waardoor ze maanden achter elkaar kunnen blijven hangen. Tijdens de winterslaap brengt de vleermuis zijn lichaamstemperatuur naar beneden. Hierdoor neemt hun hartslag en reactiesnelheid op de omgeving af waardoor ze minimaal energie verbruiken. De reden dat vleermuizen in winterslaap gaan is simpelweg de afwezigheid van voedselaanbod in de wintermaanden.

De winterslaapperiode is perfect om de vleermuizen te inventariseren middels de zogenoemde wintertellingen. Deze tellingen worden uitgevoerd in de bij ons bekende vleermuiskelders en bunkers. Op 19 januari gingen enkele van onze leden er op uit gewapend met zaklampen en spiegeltjes. We bezochten vier kelders: twee op Wolfslaar, één op Luchtenburg en één in de Brand. De kelders zijn vaak goed afgesloten. Soms zelfs té: we hadden moeite met het open krijgen van enkele deuren. Eenmaal binnen doe je rustig aan, je wilt zo min mogelijk verstoren in de ruimtes. Het zoeken begint… Overal kunnen de kleine diertjes zitten. Hangend aan het plafond, tot in een oude contactdoos, in een scheur in de muur of in een stapel stenen. Aan de uiterlijke kenmerken herken je de soort. Tijdens een telling worden de aantallen van iedere soort bijgehouden. Die gegevens worden toegevoegd aan een lange reeks van tellingen waarin trends beginnen te ontstaan. De soorten die werden aangetroffen in de kelders waren watervleermuis, franjestaart, grootoorvleermuis en baardvleermuis. Koud en voldaan sluiten we af met een goed biertje en een kop soep. Tot volgend jaar!

Terugblik
Verliefd op de Chaamse Beek

Tekst: Sandra Reijnders
Afbeeldingen: Natuurmonumenten

Op 14 februari hield Natuurmonumenten bij ons een lezing met de zeer toepasselijke titel ***"Verliefd op de Chaamse Beek".*** *John Sips en Miranda Fieret loodsten ons van 1850 naar nu. John vertelde het verhaal, Miranda bediende de knoppen.*

Zand erover

Voor de laatste ijstijd werd een dikke laag zand over Nederland geblazen. Daar bovenop kwam een keileempakket (Kedichem) dat de laatste ijstijd aan ons naliet. Deze grondlagen hebben nu nog steeds grote invloed op ons bodemgebruik.

Naad van Brabant

De oeroude bewoningsgordel Bergen op Zoom - Breda - 's Hertogenbosch ligt op de Naad van Brabant. Al heel vroeg in onze geschiedenis zochten mensen dergelijke overgangszones op. Zij bouwden hun nederzettingen op de overgang van zand met beken en heide naar klei met kreken en vis.

In 1850 is de eerste grootschalige kaart van de Nederlanden verschenen. Chaam was in deze tijd het middelpunt van onze wereld.

Ecologische verbindingszones

In de jaren tachtig ontwikkelden we plannen om ecologische verbindingszones te maken. Om duidelijk te krijgen welk soort verbindingszone in welke omgeving past, is het zinnig om de kaart van 1850 erbij te pakken.

Potstal

Rond Chaam vinden we voornamelijk heide. Ook zijn delen van het Mastbos er al, ten behoeve van de houtproductie (mastenbomen) en als jachtgebied. De gronden zijn schraal. Om voedselgewassen te kunnen verbouwen was voor een hectare bouwland meer dan tien keer zo veel heide nodig. Op deze heide konden de schapen overdag grazen en 's avonds kregen ze drinken en deponeerden ze hun mest in de potstal. Met een mengsel van mest en heideplaggen werd het bouwland vruchtbaar gemaakt.

Korenmolen en kapel

De horizon werd gedomineerd door korenmolens en kapelletjes. In Brabant leefden nog maar 200.000 mensen.
Rond 1860 ontstonden de landgoederen Hondsdonk en Rakens met bossen voor de jacht. 't Broek was moerassig, zodat hier alleen nat hooiland mogelijk was. Ten oosten van 't Klooster en Snijders zag je slechts heide en knotbomen. De knotbomen leverden hout voor de kachel, voor palen, voor terreinafscheidingen, en zo voort.

Guave

Tussen 1860 en 1910 is ons landschap volledig veranderd. Rond 1900 ontstond Tilburg als gevolg van de industriële revolutie. De meststof guave werd aangevoerd van overzee, heideterreinen werden bebost en Staatsbosbeheer werd opgericht. Ook werden veel Amerikaanse soorten aangevoerd.
Het boerenleven in harmonie met de natuur werd in rap tempo om zeep geholpen. De uitvinding van het prikkeldraad kostte vele houtwallen het leven, inclusief de natuur die ervan afhankelijk was.

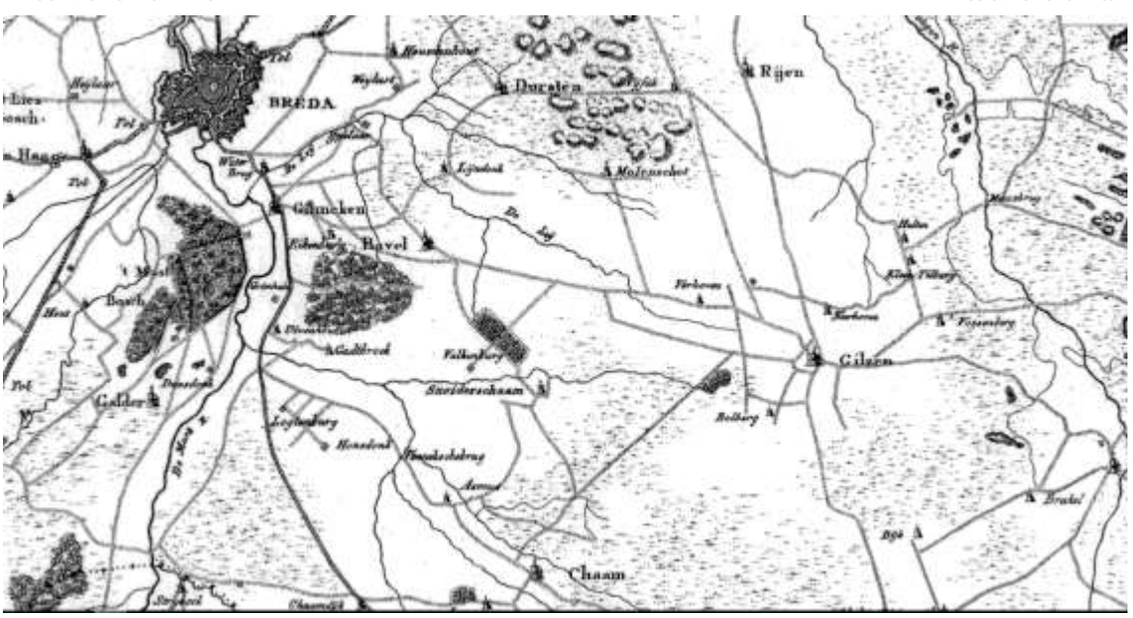

Chaam is in 1850 het middelpunt van Nederland, omgeven door een enorme heidevlakte met korenmolens, kapellen, knotbomen, een klein mastenbos en houtwallen.

Echte koekoeksbloem

Om te zorgen dat er voldoende natuur zou overblijven, werd ook de particuliere organisatie Natuurmonumenten opgericht.

Nooit meer honger
In 1950 vond je nauwelijks nog een stukje heide in Brabant. Landinrichtingsplannen zorgden voor ontginning onder het motto: "Nooit meer honger!". Korenmolens verdwenen, zandwegen werden verhard, waterlopen werden recht getrokken.

1980
Langs de verharde wegen ontstonden vele nieuw gevestigde boerderijen. Soorten als de korhoen zagen niet-overbrugbare barrières tussen hun zomer- en winterleefgebieden. Boer en natuur staan los van elkaar.

Rond 2000 is een grootschalig landschap ontstaan en breidt de bebouwing van Chaam zich uit.

Herstel
In 2018 zijn herstelwerkzaamheden gestart. Langs de Broeksebeek en de Groot Heikantsebeek zijn ecologische verbindingszones aangelegd. 't Zuur, het Katteven en 't Broek zijn nu weer met elkaar verbonden. Langs de moerige gronden van 't Broek zijn landschapselementen aangelegd. Ook is een aantal voormalige mais percelen, met daarin te veel fosfaten, afgegraven. Uitmijnen zou decennia in beslag nemen.

Eén geheel
Natuurmonumenten zoekt voortdurend naar manieren waarop het landschap weer één geheel kan worden. De wens is om het beekdallandschap weer te herstellen, evenals de symbiose tussen boer en natuur. Bij hun plannen zoeken zij daarom ook nadrukkelijk de verbinding met de landbouw.

Verliefd
Gestreefd wordt naar een samenhang tussen beek, hooiland, houtwallen, weilanden, akkers en heide. John en Miranda laten ons mooie plaatjes zien van de natuur en het landschap. We zien meanderende beken met langzame waterafvoer, broekbos, uitgeschuurde stijlranden voor ijsvogel en oeverzwaluw, moesdistel en echte koekoeksbloem. Hogerop houtwallen met knot es en holtes voor steenuilen. Vochtige kruidenrijke en faunarijke graslanden en poelen, enzovoort.

Het is met recht een beekdallandschap om verliefd op te worden!

Natuurmonumenten

Ha lezers,

Tekst: Hans Beljaars, Coördinator Werkgroep 'Beheer' Mark & Leij,
06-29098399

Mooi dat ik jullie hier tref. Waren jullie er ook bij op donderdag 14 februari? In de Bellevue werd daar naast het tappen uit een fust, nog uit een heel ander vaatje getapt.

John Sips van natuurmonumenten had een mooi verhaal met bijbehorende dia's in elkaar gedraaid en het ging hierbij over het Brabantse land en vooral ook over de geschiedenis en het tot stand komen van dit landschap. Het bleek dat tot 1850 het landschap vooral kaal en vol heide was. De opmerking dat vroeger alles beter was gaat dus volgens mij niet op, want heideveld is mooi, zeker in de bloeitijd, maar je moet er niet te veel van hebben zeg ik maar. Hier zit echter het addertje onder het pijpegras; we hebben er nu niet meer te veel van. Zeker niet na de heidebrand van vorig jaar.

Als werkgroep van Mark en Leij zijn we geregeld in de weer om ons Mark en Leij - heideveld vrij te maken van berken, elzen, dennen etc. om een mooi biotoop te behouden. Dit ten behoeve van speciale vogels en insecten die zich daar thuis voelen. Mocht u een van die tientallen aanwezigen van die avond zijn en bedenken dat een heideveld het behoud waard is dan lijkt het me een mooi streven om ons zo af en toe eens mee te helpen. Het hoeft niet elke laatste zaterdag van de maand (september – maart) maar mag natuurlijk wel! Wij voorzien de nieuwe helpers van een mooi verhaal over de heide, gereedschap, koek en zopie en een borrel na afloop. (Over andere secundaire voorwaarden kunnen we het altijd hebben maar ik beloof niets…)

Hou dit keer je mail in de gaten want het kan zijn dat de komende keer de datum aangepast moet worden…

Houdoe,

Waarnemingen in de streek

Tekst: Jan Vermeulen

In tegenstelling tot vorige winters zijn er deze keer heel wat mails naar mij opgestuurd. De rubriek "Uit de mailbox" bevat nu het werkelijk aantal berichten dat werd verstuurd. Uit deze reeks van waarnemingen is een overzicht samengesteld, waarbij uiteraard de website waarneming.nl weer is geraadpleegd voor onze streek. De rubriek heet "Waarnemingen in de streek". Opvallende waarnemingen uit de Belgische Kempen zullen hier ook worden vermeld. Heb je een leuke waarneming: blijf hem insturen zodat ook andere leden mee kunnen genieten.

Een (niet zo willekeurige) greep uit de waarnemingen

De winter is extreem zacht geworden, met alleen een korte koude perioden in januari. Op het moment van schrijven van dit artikel is het volop lente in februari, met dagtemperaturen van 15 graden Celsius of zelfs hoger. De vierde derde zachte winter op rij is daarmee een feit. In de vennen is overal wat water komen te staan, maar dit is volstrekt onvoldoende om het watertekort van de extreem warme en droge zomer van 2018 te compenseren. Ik zie het somber in voor de zomer en verwacht overal droge vennen, als het niet binnenkort dagen achter elkaar gaat regenen. Het totale aantal ganzen in de streek was beduidend lager dan de aantallen aan het begin van deze eeuw. Maximaal werden 2.500 kolganzen gezien (Bleeke Heide) en 1.600 toendrarietganzen in de Kromme Hoek. Opvallend was verder dat evenals voorgaande jaren de ganzen veel meer verspreid gezien werden. Deze winter werden alleen kleine zwanen gezien op de Generaal, Bedaf, de Wildert en Strijbeekse Heide (overvliegend). Op 24 december werd een juveniele zeearend gezien op de Castelreesche Heide. Dit jaar werden van alle kanten blauwe kiekendieven gemeld. In totaal werd de blauwe kiekendief 36 maal gezien. De slechtvalk werd af en toe gezien deze winter, meestal op de Bleeke Heide, maar ook op nogal wat andere plaatsen in ons werkgebied. Het smelleken werd slechts eenmaal gezien op 9 januari bij Raaykens Schoor. Op 29 december werd een jagende velduil gezien op de Regte Heide. De grote zilverreiger is al lang een vertrouwde verschijning in onze streek en deze vogel werd de gehele winter op vele plaatsen gezien in even grote aantallen als voorgaande jaren. Met de spechten gaat het goed in onze streek en alle spechten werden vele malen gezien. Wat vooral opvalt, zijn de toenemende aantallen kleine en middelste bonte spechten die gezien worden. Met de patrijs gaat het bar slecht in de streek. In totaal werd maar 5 maal een zeer kleine groep patrijzen gezien. Op 11 februari werd een grote gele kwikstaart gezien in de Kromme Hoek. Op de Bleeke Heide overwinterde in februari een grote groep wulpen en maximaal werden 500 exemplaren geteld. Op 11 februari werd de eerste grutto gezien op de Bleeke Heide. Op 24 februari werd een zwarte ruiter gezien op de Bleeke Heide en bokjes werden gezien op 5 en 19 februari respectievelijk op de Nieuwe Strumpt en Raaykens Schoor. Het aantal waarnemingen van klapeksters was gelijk aan vorig jaar. Nagenoeg alle waarnemingen kwamen van de Regte Heide, de Chaamse Bossen en de Strijbeekse Heide. Op 24 februari werd een groep van 37 overvliegende ooievaars gezien op de Castelreesche Heide. Op 25 februari werd een groep van 43 overvliegende kraanvogels gezien op de Bleeke Heide. Een opvallende waarneming was verder nog een tjiftjaf op 16 februari van Frank Degenaar op zijn landgoed. Op 23 februari werden 2 raven gespot op landgoed de Hoevens. Op 27 februari werden nabij het Ossengoor eveneens twee overvliegende raven gespot, wellicht dezelfde vogels. In februari werden tijdens de' lente' opvallend veel grote lijsters gehoord, veel meer dan in voorgaande jaren. De ijsvogel werd deze winterperiode slechts 4 maal gezien.

Bijzondere waarnemingen

Blauwe Kiekendief (foto pag. 28)
Deze winter werden opvallend veel blauwe kiekendieven gezien in heel het Mark & Leijgebied. Tot dusver zijn ruim 50 waarnemingen gedaan in de winter 2018-2019.
Blauwe kiekendieven leven in open, vochtige gebieden: duinen,

Zwarte specht, foto Harrie Timmermans

moerassen, akkers en graslanden. Opvallend in alle kleden is de witte stuit die in vlucht een duidelijk onderscheid met de bruine kiekendief vormt. Op het menu staan kleine zoogdieren en konijnen. Maar ook kleine vogels worden af en toe verschalkt. Net als de bruine kiekendief is ook de blauwe kiekendief een langzaam vliegende, maar behendige zweefvlieger. De vogel is in de vlucht te herkennen aan de schuin opgeheven vleugels, waardoor een V-vorm ontstaat. De blauwe kiekendief jaagt voornamelijk op prooien zoals kleine zoogdieren, vogels en amfibieën, waarbij de vogel zich vanuit de lucht bovenop de prooi laat vallen. De populatie is de laatste eeuw sterk in aantal achteruit gegaan, onder andere door het verdwijnen van geschikte leefgebieden, maar ook doordat de vogel vaak broedt in weiden, waarbij regelmatig eieren en jongen verloren gaan als het gras wordt gemaaid. Doordat het vrouwtje groter is dan het mannetje en daardoor op andere prooien jaagt, trekken beide geslachten in de winter soms naar verschillende gebieden.

Boomklever (foto pag. 29)
Een waarneming van een boomklever is niet bijzonder, maar wat wel opvalt, is dat de boomklever steeds meer gezien wordt de laatste decennia. In de vorige eeuw werd de boomklever hoofdzakelijk gezien in de landgoederen, zoals op de Hondsdonk, Luchtenburg, Valkenberg en Gorp en Roovert. Tegenwoordig kom je hem zowat overal tegen. De boomklever is één van de eerste soorten die profiteert van een meer natuurlijk bosbeheer, zoals dat de laatste decennia is toegepast. Daardoor is meer structuur in bossen ontstaan, iets wat boomklevers bijzonder waarderen. Oudere bomen, en dan vooral inheemse eikensoorten, leveren de boomklever volop voedsel. De landelijke broedpopulatie is in het laatste kwart van de twintigste eeuw ruim verdubbeld, dankzij ouder en gevarieerder bos. Dit geldt ook voor het Mark & Leij-gebied.

Zwarte Specht
Deze winter werd de zwarte specht opvallend veel gezien. De zwarte specht is de grootste specht in Europa. De landelijke stand was vermoedelijk rond 1985 op een hoogtepunt. Sindsdien nam de soort wat af in delen van Noordoost-Nederland, misschien door overschakeling op een ander bosbouwsysteem met minder grote kaalslagen (en daardoor minder voedsel) en predatie door Haviken. In onze streek zijn het aantal waarnemingen van deze specht toegenomen, behalve wellicht in de Chaamse Bossen. Zo werden in 2018 167 waarnemingen van deze specht gedaan.
De zwarte specht is een geheimzinnige bosvogel met een teruggetrokken levenswijze. Kan elk jaar een nieuw nest uithakken in dikke loofbomen. Zo biedt de zwarte specht holten voor bosuilen, boommarters en vele andere soorten. Ze zijn schuw en vliegen snel weg zodra ze een mens waarnemen, of blijven uit het zicht aan de andere kant van de boom. De roffel van de zwarte specht is langzamer, langer en zwaarder dan de grote bonte specht, als een mitrailleur. Met het ouder worden van de bossen in Nederland, nam het aantal zwarte spechten toe. Inmiddels heeft de populatie zich gestabiliseerd op ongeveer 1.100 tot 1.600 paren.

Waterpieper (foto pag. 28)
Op 18 januari werd een groep van 8 waterpiepers gezien op de Bleeke Heide. De waterpieper is een vrij zeldzame verschijning in ons werkgebied. In totaal vind ik 52 waarnemingen van één of meerdere waterpiepers in mijn digitale archief. Op 10 april 2013 werd een groep van 50 waterpiepers gezien op de Regte Heide. Waterpiepers zijn 's zomers echte bergvogels, leven boven de boomgrens en zakken in de winter af naar de Europese laaglanden. 's Winters komen ze in Nederland

voor in uiterwaarden en op andere natte plekken. De gelijkenis met oeverpieper is groot, maar zijn bijna op basis van habitat te onderscheiden: oeverpiepers zitten meestal in zoute leefgebieden en waterpiepers in zoete. Het aantal overwinterende waterpiepers in Nederland vertoont grote verschillen die voornamelijk te maken hebben met weersinvloeden. Zo kan het aantal vogels na enkele zachte winters bijzonder hoog zijn. Trend is duidelijk afnemend sinds midden jaren negentig.

Siberische Tjiftjaf

Op 28 januari werd een Siberische tjiftjaf gezien op de Bleeke Heide, de tweede waarneming ooit in het Mark & Leijgebied. De Siberische tjiftjaf is een zeldzame variant van de tjiftjaf, die in Centraal-Azië voorkomt. In West-Europa is het een zeldzame dwaalgast. De Siberische variant onderscheidt zich van de Europese, doordat hij minder geel en groen heeft. Tenzij de zang kan worden gehoord is deze soort moeilijk te onderscheiden van de Scandinavische Tjiftjaf *P c abietinus*.

Uit de mailbox

Johan Schaerlaeckens op 3 december:

De klapekster zat er weer vanmorgen op zijn favoriete plek, Bredase Bos. Maximale vergroting, wat donker weer, dus niet optimaal scherp. Bij Ossengoor een groep van 50 barmsijzen.

Jan Vermeulen op 4 december:

Vanmiddag een wandeling op Strijbeekse Heide. Langs het zandpad evenwijdig aan Heistraat bij de zitbank op zeer korte afstand een 5-tal kleine barmsijzen kunnen bekijken! Ze waren bijna handtam. Verder gezien klapekster, buizerd, torenvalk, kleine en grote bonte specht, boomklever, 3 ransuilen, keep etc. Vreemd genoeg geen enkele mees of goudhaan gezien.

Johan Schaerlaeckens op 5 december:

Vanmiddag (met Ad en Vital) weer hemelsblauw mannetje blauwe kiek Bleeke Heide en (slechts) 2 ransuilen Strijbeekse Heide.

Frank Degenaar op 10 december:

Zojuist heb ik in onze tuin een nog niet eerder vastgestelde soort waargenomen: op het voederhuisje, geloof het of niet, zat een grote zilverreiger. Nee Jan, ik heb vandaag geen druppel alcohol gedronken. Mijn buren hadden vorige week deze rakker ook al gezien.

Blauwe kiekendief, foto Piet Munsterman Stichting Saxifraga

Waterpieper, foto Mark Zekhuis Stichting Saxifraga

Tjiftjaf, foto Ab H. Baas Stichting Saxifraga

Jan Vermeulen op 11 december:
Vanmiddag wandeling in de Chaamse Bossen tegen de Gilzesche Heide aan, een gebied waar ik niet zo vaak kom. Gezien: klapekster langs Maastrichtsebaan vlak bij Franse Baan, 4 kleine barmsijzen, ca. 40 barmsijzen (te ver weg om te identificeren), ma. goudvink, 4 sijzen, buizerd, grote bonte spechten, zwarte specht, 2 goudhanen, etc.

Johan Schaerlaeckens op 12 december:
Zojuist bij zitbank Rette voor de 3e dag op rij groepje (stuk of 10) kleine barmsijzen. Langs Oude Maastrichtse Baan en rond Ossengoor vaak groep van 40 - 50. Klapekster 2 dagen op rij achterkant Langven. Ineens overal (vanuit het niets) hazen (gisteren 7 op de B.H. maar ook op andere plaatsen). In de bossen wemelt het nu van de goudhaantjes, ook veel staart- en kuifmezen en regelmatig goudvinken. Bijgevoegd filmpje van barmsijs (niet best!!) gefilmd bij zitbank NM, Rette. Vanavond bijltjesdag in Bellevue.

Johan Schaerlaeckens op 14 december:
Jammer genoeg was het somber weer vanmiddag. Ik wil jullie toch deze etende slechtvalk (midden in de Staatsbossen) niet onthouden. Ik denk dat de prooi een waterhoentje is.

Frank Degenaar op 18 december:
Vorige week zag ik in Breda een afwijkend gekleurde kauw. In plaats van zwart was deze vogel geheel bruin! Een vreemd gezicht maar het internet leerde mij dat het wel vaker voorkomt en dan bij allerlei vogelsoorten. Kijk maar eens bij Google afbeeldingen.

Huub Don op 18 december:
Bij de Bleeke Hei wordt regelmatig vuurwerk afgeschoten. Eergister ging er een groep van 800 kollen voor de lucht in. Momenteel wat roofvogelnesten in kaart aan het brengen op Hondsdonk, dan weten we wat beter wat er zoal in de buurt van de rode wouwen zit. Buizerd-Havik territoria zijn jaarrond bezet. Stijn meldde dat op de Smisselbergen (bij Meerle) een oehoe heeft gebroed. Dat is niet ver van de grens.

Boomklever, foto Harrie Timmermans

Huub Don op 30 december:
Deze foto kwam ik tegen op het internet. Wel interessant want zo´n vogel zag ik laatst ook in het Chaamse bos. Zeer opvallend door de witte vlekken op de mantel/rug want meestal op een jonge vogel duidt. De staarthoeken zijn opvallend rond, wat verwarring met Havik kan veroorzaken. Aan het koppatroon zou je zeggen jong vrouwtje, maar volgens Forsman zijn niet alle jonge vogels te sexen (als je geen grootte kunt inschatten). De flanken zijn enigszins roestrood gekleurd, maar niet overmatig en dan nog de leeftijd: 1e of 2e kalenderjaar?

Johan Schaerlaeckens op 30 december:
Grote zilverreiger zojuist ook bij ons in de tuin. Loes had gelukkig fototoestel bij de hand. Wie ooit nog aan Frank twijfelt.
Doe ik: Jan V.

Johan Schaerlaeckens op 3 januari:
Op de Bleeke Heide vanmorgen (3e dag op rij) heel licht mannetje blauwe kiek. Bij zitbank NM, Rette weer zo'n 80 tot 100 (kleine?) barmsijsjes. Een driftig etend ex. kunnen filmen.

Ad Jansen op 5 januari
Deze ochtend wederom een vrouwtje blauwe kiekendief; zij was zeer actief jagend op piepers boven het inmiddels beroemde knollenveld.

Joost v/d Ouweland op 6 januari:
Woensdag 1 januari zaten er tussen de twintig en dertig (kleine?) barmsijsjes bij jou in de tuin.
Een week eerder zagen ons Ans en ik een grote zilverreiger te voet de weg oversteken op de plek waar de Bredaseweg overgaat in de Dorpsstraat.

Ad Jansen op 6 januari:
Meldde ik gisterochtend het vrouwtje blauwe kiekendief, ‘s middags kwam ze weer terug. Toen ik haar volgde met de verrekijker kwam plots een mannetje blauwe kiek jagend over het veld! 2 voor de prijs van 1!

Will Woestenberg op 7 januari:
Op Oudejaarsdag had ik nog een leuke waarneming. Toen ik buiten aan het werk was hoorde ik plots een hoop geschreeuw van een groepje kauwen bij mij in de tuin. Toen ik die richting inkeek zag ik nog net hoe een sperwer zich op een kauw stortte. Een enorme prooi waaraan een sperwer zich niet gauw waagt. Na enkele seconden bleek de kauw toch te groot en moest de sperwer zijn hevig geschrokken prooi toch laten gaan.

Ad Jansen op 7 januari:
Naast de regelmatig terugkerende blauwe kieken, vanmorgen een grote groep vinkachtigen in een hoge boom. Duidelijk onderscheidde ik een 6 tal(mogelijk meer) appelvinken! Beeld en geluid erbij!

Frank Degenaar op 9 januari:
Deze week ook op de Blokkenweide een groep barmsijzen.

Jan Vermeulen op 12 januari:
Vanmorgen wandeling in het Valkenberg. Bij ingang Bredaseweg langs de beek een ijsvogel. Voor mij een tijd geleden dat ik de ijsvogel in Chaam gezien heb. Bij de grafheuvel een matkop. Vorig jaar slechts 2 ex. gezien.

Jan Vermeulen op 17 januari:
Vanmiddag een groep van ca. 15 vogels met putters en sijzen in de berk in mijn tuin.

Johan Schaerlaeckens op 21 januari:
Net als zondag vandaag klapekster Rette (achter Stoutjesven deze keer). Ook groep barmsijzen en vuurgoudhaantje. Op Bleeke Heide wijfje blauwe kiek, tientallen wulpen en 100den grauwe, kol- en rietganzen.

Jan Vermeulen op 23 januari:
Vanmiddag een wandeling in de sneeuw gemaakt in het Valkenberg. Wat me in ver vervlogen tijden (12 april 1980) lukte in Duitsland om een middelste bonte specht te lokken met de cassette, lukte nu ook (met een smartphone). MBS reageerde onmiddellijk en begon te roepen. Kwam echter niet heel dichtbij, ca. 25m. Verder een 8-tal roepende boomklevers, 4 grote bonte spechten, kleine bonte specht en veel huis- tuin- en keukenvogels.

Vrijdag 1 maart: Goede morgen deze morgen stonden er 20 ooievaars op Kwaalburg hier in Alphen NB. Rechts van deze Groep stonden er nog meer!! Jammer dat het niet helder was.

Foto Harrie Timmermans

Jan Vermeulen op 26 januari:
Vanochtend een heel normale waarneming in de winter 2018 – 2019: een groep van ca. 40 barmsijzen in mijn tuin. Ze zaten iets te ver weg om te bepalen welke soort. Gisteren op de Strijbeekse Heide echter 2 grote barmsijzen van heel dichtbij aanschouwd.

Johan Schaerlaeckens op 30 januari:
Gisteren Rette: klapekster (pleistert de laatste tijd bij houtwallen NM), witte ooievaar (niet ver van broedplaats Couwelaar), vuurgoudhaan (al week vogeltje op dezelfde plaats), kuifmees. Op Bleeke Heide neemt (met het stijgen van het waterpeil) de eenden bevolking snel toe: pijlstaart (veel mannetjes), smienten, krakeenden en opvallend veel wintertalingen. Opvallend veel graspiepers, groenlingen en de (eerste?) veldleeuweriken. Zowel mannetje als vrouwtje blauwe worden nog regelmatig gezien.

Jan Vermeulen op 30 januari:
Vanmorgen nog vóór de aangekondigde sneeuw even naar BH geweest met telescoop:
ma. blauwe kiekendief zittend op een weidepaaltje, buizerd, 5 aalscholvers (moet nog vis zitten in achterste waterpartij), 400 wintertalingen, 300 wilde eenden, 17 pijlstaarten, 2 slobeenden, 100 smienten,20 krakeenden, 2 kuifeenden, 5 bergeenden, 50 grauwe ganzen, 50 kieviten.

Hennie Verheijen op 3 februari:
Vandaag op de hoek van Meerleseweg en Oude Baan een 30 tal snippen gezien, maar dat zal jullie ook niet ontgaan zijn.

Johan Schaerlaeckens op 11 februari:
Met de zondag groep zingende merel, 6 kleine zwanen (pleisteren al weken in wisselende groepsgrootte achter camping Flaasbloem), ter plekke ook wijfje blauwe kiek. Frank had vanmorgen zingende zanglijster. Bij Goudberg vanmorgen zingende grote lijster (2× gehoord met 300 meter ertussen, zal wel dezelfde vogel geweest zijn). Spechten heel actief w.o. een voortdurende roepende kleine bonte specht (met roep die wat lijkt op draaihals). De Strijbeekse Heide klapekster zit nu bijna constant op

de Rette; veel muizen in overwinterend graan?

Frank Degenaar op 11 februari:
Nadat we gisteren met de zondagclub de eerste zingende merel voor 2019 hoorden, was het vandaag, dus 11 februari, de zanglijster die de lente aankondigde met zijn luide zang.

Jan Vermeulen op 11 februari:
Vanmiddag tijdens 9,2 km lange wandeling een voluit zingende grote lijster niet ver van P-plaats Strijbeekse Heide. Langs het zandpad evenwijdig aan Heistraat een vuurgoudhaan (eindelijk) en een (zonder)staartmees. Raar gezicht zo'n staartmees met heel korte staart.
Op Bleeke Heide (2x geweest) heel veel kol- en toendrarietganzen, 350 kieviten, grutto, 121 wulpen, 2 aalscholvers en nog heel veel eenden. Zag Johan aan overkant wandelen.

Joost v/d Ouweland op 11 februari:
Afgelopen weekend verbleven te Ulicoten zuid (Oude Strumpt/ Haldijk) Ook daar blauwe kiekendief (vr), zingende zanglijster en een nog wat aarzelend zingende vink.

Jan Vermeulen op 13 februari:
Vanmiddag Broek en Zwartlaag/ Prinsenbosch gedaan. Op het Zwartlaag een zingende veldleeuwerik gezien. Verder geen speciale vogels d.w.z. wel een zingend grote lijster in het Prinsenbosch en en route 2 grote zilverreigers (Kalishoek & Broek).

Jan Vermeulen op 14 februari:
Vanmiddag een citroenvlinder gezien in de Chaamse Bossen, is erg vroeg lijkt me.
Weer een grote lijster gehoord nabij Buitenlust. Verder waren spechten nogal actief.

Frank Degenaar op 15 februari:
Vandaag zag ik mijn citroenvlinder dan toch. Ook een hommel en op mijn hand landde een wesp... dat moet toch een koningin geweest zijn hoewel ik hem/haar helemaal niet groot vond. Werksters die overwinteren? Nooit van gehoord. Op mijn land heel goed een tjiftjaf kunnen bekijken. Helaas geen zang, maar daar mogen we dit weekend niet van schrikken als we die zouden horen. Dit warme weer zo vroeg is ongekend. Toch even in de herinnering roepen dat vorig jaar op 3 maart op natuurijs werd geschaatst na strenge vorst.

Joost v/d Ouweland op 15 februari:
Ook hier citroenvlinder in de tuin. Helaas geen hommel, wel heel veel honingbijen op de krokussen!

Will Woestenberg op 17 februari:
De kleine zwanen op de Flaasbloem zijn helaas vertrokken. Wel zag ik rijdend over de Flaasdijk richting het voormalig zwembad een jagend vrouwtje blauwe kiek. Helaas nog geen vlinders gezien, die ik wel verwacht had toen ik dwars door de Alphense Bergen reed.

Johan Schaerlaeckens op 20 februari:
Vandaag 3 grutto's op de Bleeke Heide met eenmaal baltsroep en 2 patrijzen bij de faunastrook, hiep, hiep ..... Aantal wulpen en kieviten is enorm. Ter plekke ook groep van 5 reeën en 6 hazen die als gekken tekeer gingen. Ik had medelijden met het voorste vrouwtje dat constant achtervolgd werd door 5 testosteronrekels. Hoe andersom was dat bij ons vroeger....

Jan Vermeulen op 22 februari:
De ooievaar was present op de nestpaal in Rakens (Hondsdonk).

Ad Jansen op 22 februari:
Vanmiddag 2 witte ooievaars boven mijn huis/Geuzenpad.

Johan Schaerlaeckens op 24 februari:
Met de Chaamgroep vanmorgen o.a. 24 grutto's (baltsroep) Bleeke Heide, rietgorzen in zomerkleed op broedplaats, zwarte ruiter in winterkleed, migrerende veldleeuweriken, buitelende kieviten. Rette; baltsende haviken (3 vogels), 5 buizerds, klapekster heel close. In tuin zojuist citroentje.

Johan Schaerlaeckens op 25 februari:
Zojuist (17.38 uur) een groep van 43 luid roepende kraanvogels boven de Bleeke Heide.

Frank Degenaar op 27 februari:
Vandaag ook al 2 gehakkelde aurelia's en een koolwitje. Waar moet het naar toe?!

In deze rubriek zijn de waarnemingen tot en met 28 februari 2019 verwerkt.

Met dank aan allen die de moeite namen hun waarnemingen door te geven.

Iedereen kan zijn waarnemingen liefst via e-mail, doorgeven aan:

Jan Vermeulen
Bredaseweg 14
4861 AH Chaam

E-mail:
jemvermeulen@kpnmail.nl
Tel.: 0161 491327
SMS: 06 4814 7753

Staan jouw foto's hier volgende keer?

Stuur je suggesties naar:

redactie@markenleij.nl

Markdal hoogwater en Markdal oevergewas

Foto's Jan Korebrits

Voorjaar bij Joost van den Ouweland

Voorjaar bij Tineke van Eeuwen

Collage Sandra Reijnders